

Załącznik nr 3

STRUKTURA I WYMAGANIA DOTYCZĄCE LSR

Warszawa, styczeń 2023 r.

Spis treści

WPROWADZENIE.....	3
Część I STRUKTURA LSR.....	5
Rozdział I Charakterystyka partnerstwa lokalnego	5
Rozdział II Charakterystyka obszaru i ludności objętej wdrażaniem LSR.....	6
Rozdział III Partycypacyjny charakter LSR	8
Rozdział IV Analiza potrzeb i potencjału LSR.....	10
Rozdział V Spójność, komplementarność i synergia.....	12
Rozdział VI Cele i wskaźniki	14
Rozdział VII Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru.....	15
Rozdział VIII Plan działania	16
Rozdział IX Plan finansowy LSR	16
Rozdział X Monitoring i ewaluacja	17
Wykaz wykorzystanej literatury	17
Załączniki do LSR	17
Część II WYMAGANIA REDAKCYJNO-EDYTORSKIE DOTYCZĄCE LSR	19
Część III ZAKRESY TEMATYCZNE LSR.....	20
I. W RAMACH PS WPR:.....	20
II. W RAMACH FUNDUSZY EUROPEJSKICH DLA KUJAW I POMORZA NA LATA 2021-2027:	20
III. W RAMACH FUNDUSZY EUROPEJSKICH DLA WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO 2021-2027 :	22
IV. W RAMACH FUNDUSZY EUROPEJSKICH DLA WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO NA LATA 2021-2027:.....	22
V. W RAMACH FUNDUSZY EUROPEJSKICH DLA WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO 2021-2027:.....	23
VI. W RAMACH FUNDUSZY EUROPEJSKICH DLA WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO 2021-2027:	26
VII. W RAMACH FUNDUSZY EUROPEJSKICH DLA WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO NA LATA 2021-2027	26
VIII. W RAMACH FUNDUSZY EUROPEJSKICH DLA WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2021-2027:.....	27
IX. W RAMACH FUNDUSZY EUROPEJSKICH DLA WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO NA LATA 2021-2027:	28
X. W RAMACH FUNDUSZY EUROPEJSKICH DLA WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO NA LATA 2021-2027:.....	28
XI. W RAMACH FUNDUSZY EUROPEJSKICH DLA POMORZA ZACHODNIEGO NA LATA 2021-2027:.....	31

Część IV TYPY DZIAŁAŃ REALIZOWANE Z EFS+, W KTÓRYCH RLKS NIE MA ZASTOSOWANIA	32
Część WSKAŹNIKI	34
I. W RAMACH PS WPR.....	34
II. W RAMACH FUNDUSZY EUROPEJSKICH DLA KUJAW I POMORZA 2021-2027: ...	36
III. W RAMACH FUNDUSZY EUROPEJSKICH DLA WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO 2021-2027:	37
IV. W RAMACH FUNDUSZY EUROPEJSKICH DLA WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO NA LATA 2021-2027:	39
V. W RAMACH FUNDUSZY EUROPEJSKICH DLA WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO 2021-2027:.....	41
VI. W RAMACH FUNDUSZY EUROPEJSKICH DLA WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO 2021-2027:	43
VII. W RAMACH FUNDUSZY EUROPEJSKICH DLA WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO 2021-2027:	45
VIII. W RAMACH FUNDUSZY EUROPEJSKICH DLA WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO 2021-2027:	48
IX. W RAMACH FUNDUSZY EUROPEJSKICH DLA WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO NA LATA 2021-2027:	49
X. W RAMACH FUNDUSZY EUROPEJSKICH DLA WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO NA LATA 2021-2027:	49
XI. W RAMACH FUNDUSZY EUROPEJSKICH DLA POMORZA ZACHODNIEGO NA LATA 2021-2027:.....	52
ZAŁĄCZNIKI DO LSR	53
Formularz 1: Cele i przedsięwzięcia.....	53
Formularz 2: Plan działania	54
Formularz 3: Budżet LSR	55
Formularz 4: Plan wykorzystania budżetu LSR	56

WPROWADZENIE

Rozwój lokalny kierowany przez społeczność (RLKS) jest narzędziem wspierania strategii rozwoju lokalnego (LSR). Stanowi on instrument skupiony na oddolnym planowaniu i realizowaniu działań. Dzięki zaawansowanym formom współpracy wszystkich interesariuszy zarówno publicznych, prywatnych oraz społecznych może przynieść wartość dodaną w postaci realizacji projektów dokładnie dopasowanych do miejscowych potrzeb.

RLKS to zdecydowanie więcej niż przypadkowy zbiór inspirujących projektów lokalnych. Wywodzi się on z podejścia LEADER i stosowania jego „siedmiu zasad”¹, które przynoszą miejscowej ludności rzeczywiste wyniki. To sprawia, że RLKS jest aktywną metodą rozwoju, a nie zwykłą formą wsparcia finansowania.

RLKS ukierunkowany jest na budowanie lokalnej tożsamości w oparciu o aktywizację społeczną i przy wykorzystaniu miejscowych zasobów w sposób zapewniający najlepsze zaspokojenie potrzeb społeczności lokalnych.

RLKS powinien wspierać tworzenie sieci kontaktów i współpracę z innymi miejscowymi partnerami oraz innowacyjne podejście (w skali lokalnej), a także dostępność. Wspieranie dostępności jest nowym zakresem działania RLKS, co wynika z ogólnego podejścia UE, w którym dostępność stanowi jedną z horyzontalnych zasad interwencji funduszy.

Zastosowanie instrumentu RLKS tym samym nie ogranicza się do terenów wiejskich. Może być on wdrażany także w gminach miejsko-wiejskich, miejskich, jak również w dzielnicach miast. Ważny jest przede wszystkim lokalny i zintegrowany charakter RLKS, zorientowanie na obszary i grupy w niekorzystnej sytuacji oraz przede wszystkim zapewnienie lokalnej grupie działania (LGD) dostatecznej swobody w określaniu lokalnych wielowymiarowych priorytetów rozwojowych.

Cele RLKS osiągnąć można przez realizację zróżnicowanych operacji/projektów/inicjatyw w zakresach wsparcia wymienionych w załączeniu. Realizacja celów jest możliwa przez zaangażowanie lokalnych społeczności w przygotowanie i wdrożenie LSR. Przewiduje się jednak większą niż dotychczas specjalizację i ukierunkowanie na osiągnięcie tylko najistotniejszych celów LSR. Widoczna jest potrzeba uproszczenia dokumentu tj. znaczne skrócenie i rezygnacja z wielu załączników. Należy zapewnić, aby wszystkie strategie zawierały m.in.:

- 1) określenie obszaru geograficznego i populacji,

---

¹ 1) oddolność (szeroki udział społeczności lokalnej w tworzeniu i realizacji strategii),
2) terytorialność (lokalna strategia rozwoju przygotowana dla danego, spójnego obszaru),
3) zintegrowanie (łączenie różnych dziedzin gospodarki, współpraca różnych grup interesu),
4) partnerstwo (lokalna grupa działania jako lokalne partnerstwo, w którym uczestniczą różne podmioty z sektora publicznego, społecznego i gospodarczego),
5) innowacyjność (w skali lokalnej),
6) decentralizacja zarządzania i finansowania,
7) sieciowanie i współpraca (wymiana doświadczeń i rozpowszechnianie dobrych praktyk)

- 2) opis zaangażowania społeczności w jej opracowanie,
- 3) analizę potrzeb rozwojowych i potencjałów (niekoniecznie pełna analiza SWOT),
- 4) cele, planowane rezultaty i działania.

Niezbędny jest także plan finansowy ze wskazaniem alokacji z każdego EFSI lub każdego programu. Ponadto, konieczne są zapisy dotyczące zarządzania, monitorowania i ewaluacji, które pośrednio mają wskazywać na potencjał danej grupy LGD do realizacji strategii.

Mając powyższe na uwadze w części I niniejszego załącznika przedstawiono, uwzględniając ww. wymagania określone w art. 32 ust. 1 rozporządzenia nr 2021/1060, zestawienie informacji, które powinny znaleźć się w każdej LSR i które będą podlegać ocenie w ramach konkursu na wybór LSR, zarówno w ramach warunków dostępu jak i kryteriów wyboru.

Kluczowym jest, aby informacje te wpisały się w przywołaną poniżej strukturę LSR. W ten sposób możliwe będzie ujednoczenie ich formy w skali całego kraju. Przełoży się to na sprawniejszą, szybszą i bardziej obiektywną ocenę LSR.

Należy pamiętać, iż poniższa struktura, wskazując niezbędne elementy, które powinny się w LSR znaleźć, stanowi jedynie konstrukcję, na której LGD powinna oprzeć swoją strategię. Po wskazówki i porady nt. wypełnienia treścią poszczególnych jej części zaleca się sięgnąć do „Poradnika dla lokalnych grup działania w zakresie opracowania lokalnych strategii rozwoju na lata 2014-2020”.

Ponadto opracowując LSR należy przestrzegać wymagań redakcyjno-edytorskich określonych w części II niniejszego załącznika.

Część III niniejszego załącznika zawiera z kolei zakresy tematyczne, do których może nawiązywać LSR.

Część IV niniejszego załącznika zawiera wskazanie typów działań realizowanych z EFS+, w których RLKS nie ma zastosowania.

Część V niniejszego załącznika zawiera wskaźniki, które będą stosowane do ustalenia i monitorowania realizacji celów LSR.

Część I **STRUKTURA LSR**

LSR musi zawierać co najmniej:

➤ **Stronę tytułową** zawierającą:

- nazwę LGD,
- tytuł: Lokalna Strategia Rozwoju,
- miejscowość, miesiąc i rok,
- właściwą wizualizację dot. EFSI.

➤ **Spis treści** wynikający z zawartości LSR

➤ **Rozdziały:**

Rozdział I **Charakterystyka partnerstwa lokalnego**

1. Nazwa LGD i forma prawna.
2. Opis procesu tworzenia partnerstwa uwzględniający dotychczasowe doświadczenia grupy/jej członków we wdrażaniu podejścia RLKS/Leader bądź w przypadku nowej LGD podejmowane przez nią/podmioty ją tworzące działania pozytywnie oddziałujące na dany obszar, w szczególności dotyczące realizacji projektów o zakresie podobnym do zakresu wsparcia przewidzianego w LSR.
3. Ogólny opis struktury LGD zawierający w szczególności krótką charakterystykę jej członków potwierdzającą, iż skład grupy jest reprezentatywny dla lokalnej społeczności i uwzględnia przedstawicieli sektora publicznego, społecznego, gospodarczego, a także innych grup szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR oraz mieszkańców.
4. Ogólna informacja o składzie organu decyzyjnego wskazująca, że ani władze publiczne, ani żadna pojedyncza grupa interesu, nie kontroluje procesu podejmowania decyzji.
5. Zwięzła charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym bez powielania informacji zawartych w statucie i innych dokumentach wewnętrznych oraz mechanizmy w zakresie zarządzania pokazujące zdolność lokalnej grupy działania do realizacji strategii.
6. Wskazanie dokumentów regulujących funkcjonowanie LGD z podaniem sposobu ich uchwalania i aktualizacji oraz opisem głównych kwestii, które są w nich zawarte.

UWAGA:

Opisując partnerstwo lokalne należy przedstawić przesłanki, które uzasadniają partnerstwo i czynią istotnym z punktu widzenia wdrażania LSR. Należy wykazać jaki jest udział lokalnych podmiotów i jakie jest zaangażowanie społeczne w przygotowanie LSR. Liczne, a zarazem reprezentatywne względem zdiagnozowanych grup interesariuszy, uczestnictwo członków społeczności jest priorytetem we wzmacnianiu trafności, adekwatności, odpowiedzialności i

efektywności wdrażania LSR i oczekiwanych wyników. W jaki sposób LGD będzie poszerzać i pogłębiać zaangażowanie lokalnej społeczności i zachęcać do udziału we wdrażaniu LSR?

W jaki sposób LGD pogłębiać będzie współpracę i zaangażowanie członków LGD w realizację LSR?

LGD może zwrócić w rozdziale uwagę m.in. na proces planowania, podejmowania decyzji, organizacji partnerstwa, kontrolowania w kontekście posiadanych zasobów i potencjału instytucjonalnego. LGD musi wykazać w statucie oraz strategii, w jaki sposób będzie organizowała swoje struktury wewnętrzne i pozyskiwała odpowiednie kwalifikacje ekonomiczne oraz administracyjne niezbędne do gospodarowania środkami publicznymi.

Zrozumienie, jakie są potrzeby w zakresie komunikacji oraz jakie informacje należy udostępniać i komu, ma kluczowe znaczenie w procesie planowania, jednak aby komunikacja była skuteczna, ważne jest również to, kiedy i jak się komunikujemy. Potrzeby, które leżą u podstaw celów komunikacji — przekaz i odbiorca — pod wieloma względami określą wymagane podejście. Należy je zrozumieć podczas planowania tego, kiedy i jak będą zaspokajane.

Rozdział II

Charakterystyka obszaru i ludności objętej wdrażaniem LSR

1. Zwięzły opis obszaru w szczególności zawierający liczbę i nazwy gmin, ich powierzchnię i liczbę mieszkańców² według stanu na dzień 31 grudnia 2020 r., a w przypadku LSR wielofunduszowych również wskazanie zakresu oddziaływania poszczególnych EFSI, z których współfinansowana ma być LSR (tzn. wskazanie czy realizacja operacji w ramach każdego z funduszy będzie możliwa na całym obszarze objętym LSR czy też jedynie na pewnej jego części).
2. Mapa obszaru objętego LSR z zaznaczeniem granic poszczególnych gmin wykazująca spójność przestrzenną obszaru objętego LSR.
3. Wyjaśnienie, dlaczego dany obszar jest odpowiedni dla strategii, np. poprzez zaprezentowanie wyróżniających go cech i czynników, które czynią go społecznie, gospodarczo lub środowiskowo spójnym.

UWAGA:

- ❖ W LSR należy zdefiniować proponowany obszar oraz partnerstwo lokalne LGD, przedstawiając jednocześnie przesłanki, które je uzasadniają i czynią istotnym z punktu widzenia LSR, a także wskazać powiązania między nimi, uwzględniając zdiagnozowane grupy interesów oraz ewentualne konflikty między nimi.
- ❖ LSR musi jasno definiować i opisywać obszar, do którego zamierza się odnosić, w tym jego mieszkańców. Jedynym wspólnym minimalnym wymogiem jest ustalenie obszaru

---

² W przypadku LSR realizowanych w miastach powyżej 20 tys. mieszkańców należy oprócz gminy określić dzielnice/osiedla wraz z podaniem liczby mieszkańców.

na poziomie subregionalnym, tj. poniżej NUTS 3. Celem tego jest zapewnienie realistycznego opisu obszaru i tego, co się na nim dzieje, dzięki czemu możliwe będzie wskazanie jego cech istotnych z punktu widzenia LSR. Opis ten powinien wyjaśniać, dlaczego dany obszar jest odpowiedni dla strategii, np. poprzez zaprezentowanie wyróżniających go cech i czynników, które czynią go społecznie, gospodarczo i środowiskowo spójnym.

- ❖ Obszar objęty LSR powinien więc obejmować jednorodny, spójny społecznie i funkcjonalnie terytorium, które charakteryzuje się wspólnymi tradycjami, lokalną tożsamością, poczuciem przynależności lub wspólnymi potrzebami i oczekiwaniami.
- ❖ Obszar objęty LSR musi mieć jasno określone granice geograficzne³ w kontekście ich charakteru funkcjonalnego.
- ❖ Nie wyklucza się wdrażania LSR na granicy województw, np. z których w jednym z nich LSR jest współfinansowana tylko z jednego EFSI, a w drugim z kilku EFSI.
- ❖ Spójność przestrzenna rozumiana w kontekście geograficznym obejmuje:
  - obszar min. dwóch gmin (A i B) - jeśli gminy te graniczą ze sobą - pozostają w bezpośrednim sąsiedztwie (para spójnych gmin).
  - Obszar trzech lub więcej gmin (A, B i C, itd.) - jeśli dwie spośród tych gmin (np. A i B) tworzą parę spójnych gmin, a trzecia gmina (C) pozostaje w bezpośrednim sąsiedztwie – graniczy z przynajmniej jedną z gmin (A lub B) tworzących parę spójnych gmin. Jeśli gmina A graniczy z gminą B (bezpośrednie sąsiedztwo), a gmina B graniczy z gminą C (bezpośrednie sąsiedztwo), jednak gmina A nie graniczy z gminą C, to gmina A pozostaje w dalszym sąsiedztwie z gminą C za sprawą bezpośredniego sąsiedztwa gmin A i B oraz gmin B i C oraz odpowiednio w przypadku większej liczby gmin.
  - Obszar objęty LSR jest spójny jeśli gminy tworzące LGD tworzą zwarty geograficznie obszar.
  - W przypadku miast zamieszkanym przez więcej niż 20 tys. mieszkańców z gmin miejsko-wiejskich, fakt ich włączenia bądź wyłączenia z obszaru objętego daną LSR, nie rzutuje na spójność tego obszaru. Podczas analizy spójności przestrzennej bierze się pod uwagę obszar całych gmin bez wyłączenia obszarów niekwalifikujących się do wsparcia w ramach któregośkolwiek z funduszy EFSI.
  - Warunek ten jest zachowany także wtedy gdy istnieje taki obszar wód, który w połączeniu z obszarem LSR tworzy obszar o przestrzennej spójności.

---

³ W przypadku np. LGD międzyregionalnych lub międzypowiatowych granice geograficzne obszaru LSR nie muszą pokrywać się z granicami administracyjnymi jst powyżej obszaru gminy/ osiedla/dzielnicy.

Rozdział III

Partycypacyjny charakter LSR

Opis partycypacyjnych metod tworzenia LSR i jej realizacji, ze szczególnym uwzględnieniem partycypacji grup istotnych z punktu widzenia realizacji LSR, opisując m.in.:

- a) w jaki sposób zainteresowane strony były zaangażowane w opracowywanie strategii poczynając od oceny potrzeb, poprzez identyfikację szans, po wyznaczenie celów?
- b) które zainteresowane strony były zaangażowane (np. Ochotnicze Straże Pożarne, Zarejestrowane Koła Gospodyń Wiejskich, zarejestrowane organizacje harcerskie funkcjonujące na obszarze wszystkich gmin LSR, Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej, Sołtysi itp.) i jak reprezentatywne są dla społeczności miejskiej/wiejskiej?
- c) jakie metody/platformy/narzędzia angażowania zainteresowanych stron zostały wykorzystane i w jaki sposób?
- d) dane z konsultacji społecznych przeprowadzonych na obszarze objętym LSR, które wykorzystane zostały do opracowania LSR,
- e) wyniki przeprowadzonej analizy wniosków z konsultacji,
- f) które to grupy/organizacje/związki są zainteresowane i zaangażowały się w tworzenie LSR? Jakie kroki są planowane, aby utrzymać zaangażowanie lokalnej społeczności na etapie wdrażania LSR?
- g) jakie działania są planowane, aby poinformować o strategii szerszą społeczność lokalną i zmobilizować biernych dotychczas interesariuszy do realizacji strategii?
- h) jakie działania są planowane w ramach LGD w celu wzmocnienia partnerskiej współpracy członków we wdrażaniu LSR?
- i) jakie działania są planowane w celu rozwinięcia współpracy pomiędzy podmiotami z obszaru LGD, zwiększenia zainteresowania a docelowo realizacją projektów partnerskich?

UWAGA:

Rozdział powinien zawierać w szczególności informacje dotyczące:

- 1) przebiegu przeprowadzenia konsultacji LSR ze społecznością lokalną,
- 2) wykorzystania adekwatnych do potrzeb partycypacyjnych metod konsultacji na każdym kluczowym etapie prac nad opracowaniem LSR,
- 3) dokonania analizy przyjęcia bądź odrzucenia wniosków z konsultacji,
- 4) wykorzystania danych z konsultacji społecznych przeprowadzonych na obszarze objętym LSR do jej opracowania.

Opisując rozwiązania przyjęte w poszczególnych częściach strategii należy każdorazowo w odpowiednim rozdziale LSR przedstawiać skutki i wyniki zastosowanych przez LGD partycypacyjnych metod tworzenia strategii, które wykorzystano do ich opracowania.

W tej części należy wykazać jak LGD będą motywować i umożliwiać prawdziwy udział lokalnej społeczności – samo informowanie mieszkańców, że mogą brać udział w rozwijaniu LSR i prezentowanie ofert finansowania dla regionu to za mało. Należy wykazać, że proces jest tak otwarty, jak to tylko możliwe oraz przewidzieć alternatywne kanały komunikacji aby nie wykluczyć żadnych grup społecznych, np. młodzieży i osób starszych, którzy mogą mieć problem z podróżowaniem, lub osób z ograniczeniem czasowy np. młodych rodziców, itp.

Przygotowanie/wdrażanie LSR i rozwijanie lokalnego partnerstwa to procesy, które dzieją się jednocześnie i wzajemnie na siebie wpływają, dlatego należy wykazać co LGD rozumie pod pojęciem partycypacyjny sposób przygotowania/realizacji lokalnej strategii rozwoju i dlaczego jest on ważny? Jak LGD będzie go wdrażać?.

W rozdziale należy wskazać także planowane działania związane z animacją społeczności na rzecz wdrażania projektów innowacyjnych w zdefiniowanych obszarach (jeśli takie działania są planowane).

LGD, realizując LSR, nie może działać w odosobnieniu. Niemniej jednak efektywna komunikacja nie może się sprowadzać tylko do przekazywania informacji. Interesariusze i zaangażowane podmioty powinni dzielić się informacjami, wiedzą, doświadczeniem, celami, zadaniami i zasobami, a także muszą zrozumieć, kto i za co jest odpowiedzialny. Dlatego w LSR należy wykazać jak LGD zamierza dotrzeć z informacją do szerszej publiczności o swoich osiągnięciach i jak będzie budować swoją wiarygodności i zaufanie.

Najważniejsze w tym kontekście jest wykazanie w LSR metod i kanałów komunikacji, sposobu udostępniania informacji, a także unikania błędnych założeń. Innymi słowy czy skuteczna komunikacja służy celowi, dla którego została zaplanowana lub zaprojektowana. Możliwymi celami mogą być: wywołanie zmiany, wygenerowanie działania, osiągnięcie zrozumienia, przekazanie informacji lub zadanie pytania. Jak LGD będzie sobie radzić gdy pożądany efekt nie został osiągnięty lub dlaczego komunikacja była nieskuteczna, jakie działania zostaną podjęte, aby wyeliminować problem. Jak będzie LGD sprawdzać, czy przekazy, w tym również wszelkie informacje zwrotne, zostały odebrane i rozumiane.

W przypadku FEW rozdział może wskazywać na:

- 1) Informacje, iż konsultacje dotyczące projektowania LSR z mieszkańcami odbyły się z wykorzystaniem co najmniej przekazania informacji o konsultacjach LSR z mieszkańcami, celem jej zamieszczenia na:
  - - stronach internetowych,
  - - tablicach ogłoszeń,
  - - słupach ogłoszeniowych,

- zarówno gminnych jak i sołectkich, a w przypadku miast rad osiedli.

2) uwzględnienie, zarówno na etapie tworzenia jak i realizacji LSR, zasad horyzontalnych określonych w art. 9 rozporządzenia 2021/1060, w tym:

- poszanowania praw podstawowych oraz przestrzeganie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej;
- zasady równości kobiet i mężczyzn;
- zasady równości szans i niedyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, w tym zasadę dostępności dla osób z niepełnosprawnościami;
- zgodności działań z celem wspierania zrównoważonego rozwoju określonego w art. 11 TFUE, oraz z uwzględnieniem celów ONZ dotyczących zrównoważonego rozwoju, a także porozumienia paryskiego i zasady „nie czynić poważnych szkód”.

Rozdział IV

Analiza potrzeb i potencjału LSR

1. Analizę potrzeb rozwojowych i potencjałów obszaru wdrażania LSR wraz z ich uzasadnieniem.
2. Określenie grup docelowych szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR, w tym grup w niekorzystnej sytuacji, seniorów⁴, ludzi młodych (do 25 roku życia), w szczególności w przypadku gdy LGD przewiduje dedykowane wsparcie dla tych grup, oraz problemów odnoszących się do tych grup wraz z ich uzasadnieniem.
3. Analiza, w jaki sposób LGD może wesprzeć zarówno lokalne, jak i -ponadlokalne inicjatywy, szczególnie uwzględniając na danym obszarze wdrażanie pozostałych instrumentów terytorialnych wdrażanych na danym obszarze.

UWAGA:

- ❖ W zakresie analizy potrzeb rozwojowych i potencjałów LSR powinna odnosić się do.
  - a) najważniejszych obszarów, na które może mieć wpływ LSR,
  - b) właściwy wybór kluczowych grup docelowych
  - c) zagadnień takich jak:
    - dostępność,
    - innowacyjne elementy w kontekście lokalnym,
    - współpraca z innymi podmiotami terytorialnymi (czy występuje aspekt współpracy w LSR) w stosownych przypadkach.

---

⁴ Przez seniorów należy rozumieć osoby starsze czyli obywatele, którzy ukończyli 60. rok życia zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych. (Dz.U. 2015 poz. 1705)

- ❖ **Uzasadnienie** w zależności od specyfiki i głównych obszarów zainteresowania LGD (odzwierciedlonych w dalszej części LSR w postaci celów) w LSR może krótko i zwięźle odnosić się do najważniejszych z następujących zagadnień tj.:
- a) zagospodarowanie przestrzenne/układ osadniczy z uwzględnieniem planów odnowy miejscowości (opis układu przestrzennego, opis warunków zagospodarowania terenów oraz ograniczeń w ich użytkowaniu, dostęp do infrastruktury),
  - b) stan infrastruktury w kontekście potrzeb rewitalizacji jako kompleksowego procesu społecznego, gospodarczego, środowiskowego, przestrzenno-infrastrukturalnego;
  - c) charakterystyka gospodarki/przedsiębiorczości (w tym przedsiębiorczości społecznej), branż z potencjałem rozwojowym (informacja o branżach gospodarki mających kluczowe znaczenie dla rozwoju obszaru);
  - d) rynek pracy (poziom zatrudnienia i stopa bezrobocia - liczba bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym, charakterystyka grup pozostających poza rynkiem pracy);
  - e) działalność sektora społecznego, w tym integracja/rozwój społeczeństwa obywatelskiego;
  - f) problemy społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem problemów ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz skali tych zjawisk (np. dostęp do miejscowej infrastruktury i kultury, liczba osób objętych opieką społeczną, dostęp do usług społecznych, zdrowotnych i szeroko rozumianych usług publicznych np. edukacji);
  - g) podejścia LGD do kwestii przestrzegania zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami lub ludzi młodych oraz zasady równości kobiet i mężczyzn, a także sposobu, w jaki zagadnienie to zostanie w praktyce uwzględnione;
  - h) dziedzictwo kulturowe/zabytki;
  - i) obszary atrakcyjne turystycznie oraz wskazanie potencjału dla rozwoju turystyki, informacja dotycząca liczby gospodarstw agroturystycznych, wskaźnik Schneidera (intensywność ruchu turystycznego)⁵;
  - j) obszary wiejskie, ze szczególnym uwzględnieniem rolników, domowników oraz mieszkańców obszarów wiejskich z obszarów po PGR;

---

⁵Relacja korzystających z noclegów w ciągu roku do liczby stałych mieszkańców.

- k) rolnictwo i rynek rolny [liczba gospodarstw, kierunki produkcji (ze wskazaniem głównych), osób zatrudnionych w rolnictwie, średnia powierzchnia gospodarstw];
  - l) produkty lokalne, tradycyjne i regionalne podkreślające specyfikę danego obszaru (krótki opis produktów charakterystycznych występujących na obszarze), w tym promocji i sprzedaży takich produktów;
  - m) obszar edukacji formalnej (w tym: opieka przedszkolna, szkoły podstawowe i ponadpodstawowe, w tym szkolnictwo branżowe, szkoły dla dorosłych oraz pozaszkolne formy kształcenia) oraz pozaformalnej związanej z umiejętnościami i kompetencjami dorosłych (nie tylko zawodowymi);
  - n) zasady zrównoważenia środowiskowego, do przestrzegania których LGD będzie zobowiązana wraz ze wskazaniem, jak będą one realizowane i monitorowane, w tym ekologiczne inicjatywy, które poprawiają jakość powietrza i wody, promują zrównoważone rolnictwo lub chronią systemy środowiskowe i różnorodność biologiczną;
  - o) innych/pozostałych obszarów tematycznych istotnych z punktu widzenia realizacji LSR.
- ❖ Przewidując w LSR działania na rzecz grup osób w niekorzystnej sytuacji w LSR można zawrzeć również sposób animacji, komunikacji i informowania lokalnej społeczności o działaniach na rzecz grup osób w niekorzystnej sytuacji.
  - ❖ W LSR możliwe jest uwzględnienie wykorzystania wsparcia finansowego z programów regionalnych, które nie wdrażają instrumentu RLKS, ale w ramach których planowane są nabory dedykowane LGD, bądź dodatkowe premiowanie projektów LGD w trakcie oceny; LGD mogą też aplikować o środki z programów UE na zasadach ogólnych, a także z innych źródeł.

Rozdział V

Spójność⁶, komplementarność⁷ i synergia⁸

1. Opis zgodności i komplementarności LSR z innymi dokumentami planistycznymi/strategiami w szczególności strategiami rozwoju województwa/województw, regionalnymi strategiami/programami regionalnymi lub tematycznymi czy strategiami ponadlokalnymi i terytorialnymi (ZIT/IIT) dotyczącymi obszaru działania LGD, poprzez porównanie celów i założeń tych dokumentów z celami LSR i wykazanie ich spójności, czyli w jaki sposób LSR łączy się z szerszymi planami/strategiami rozwoju na wyższym poziomie?

---

⁶ Spójność «ściśła łączność, zwartość»

⁷ komplementarny «wzajemnie się uzupełniający»

⁸ synergizm «współdziałanie różnych czynników, skuteczniejsze niż suma ich oddzielnych działań»

2. Opis sposobu integrowania różnych sektorów, partnerów, zasobów czy branż działalności gospodarczej w celu kompleksowej realizacji przedsięwzięć.

UWAGA:

W ramach rozdziału należy:

- a) wykazać zgodność LSR z celami określonymi w programach, z których finansowana będzie LSR (fundusze EFSI stanowiące bezpośrednie źródło finansowania LSR) lub w ramach których możliwe jest wsparcie LGD w realizacji przedsięwzięć wynikających z LSR (w tym inne źródła),
- b) wykazać zgodność celów LSR z celami strategii rozwoju województwa lub województw, regionalnymi strategiami/programami regionalnymi lub tematycznymi obszaru objętego LSR,
- c) określić cele/przedsięwzięcia LSR, które są zgodne ze strategią rozwoju województwa lub województw, regionalnymi strategiami/programami regionalnymi lub tematycznymi, na obszarze których ma być wdrażana dana LSR, wskazać komplementarność i synergię przedsięwzięć,
- d) określić cele/przedsięwzięcia LSR, na których realizację wnioskodawca zamierza ubiegać się o wsparcie z innych programów/strategii/funduszy wraz z ich wskazaniem.

Działania podejmowane nie muszą znaleźć literalnego odzwierciedlenia w dokumentach strategicznych wyższego rzędu, ale efekty ich wdrożenia nie mogą stać w sprzeczności z celami tych dokumentów strategicznych.

Należy wskazać:

- korzyści z komplementarności i synerгии pomiędzy wszystkimi unijnymi funduszami, które mają wpływ na wdrożenie danej LSR;
- działania na rzecz osiągnięcia wspólnych i komplementarnych celów;
- korzyści jakie LSR może osiągnąć w wyniku działań innych podmiotów, które będą komplementarne wobec LSR i w jakim zakresie wniosą one wartość dodaną.

Należy wykazać wartość dodaną podejścia LEADER w realizacji LSR poprzez:

- wyliczenie korzyści planowanych do osiągnięcia LSR jakie daje podejście LEADER, (np. wsparcie niektórych grup beneficjentów w ramach tego podejścia w sposób odmienny od innych instrumentów wsparcia; możliwość realizacji projektów wykraczających poza obszar jednostek administracyjnych gmin; brak dominacji sektora publicznego),
- uzasadnienie doboru zakresów wsparcia w LSR,
- uzasadnienie wyboru dostępnych źródeł finansowania,
- uzasadnienie przyjętego sposobu wdrażania LSR,

- uzasadnienie doboru dostępnych metod wdrażania operacji w ramach LSR (np. dlaczego projekty grantowe, projekty realizowane w partnerstwie itp.).

Istotnym aspektem opisu jest również wpływ zastosowania podejścia LEADER/RLKS na rozwój społeczny, w tym wzrost potencjału członków lokalnych społeczności.

Rozdział VI

Cele i wskaźniki

1. Specyfikacja i opis celów, przypisanych im przedsięwzięć oraz uzasadnienie ich sformułowania w oparciu o konsultacje społeczne i powiązanie ich z analizą potrzeb i potencjału obszaru w zintegrowany⁹ sposób.
2. Przedstawienie celów z podziałem na źródła finansowania.
3. Przedstawienie przedsięwzięć realizowanych w ramach RLKS, a także wskazanie sposobu ich realizacji wraz z uzasadnieniem.
4. Przypisanie wskaźników do celów i przedsięwzięć w kontekście ich adekwatności do celów i przedsięwzięć oraz zgodności ze wskaźnikami dla programów, w ramach których planowane jest finansowanie LSR.

UWAGA:

W rozdziale należy zawrzeć przede wszystkim:

- a) opis celów LSR,
- b) opis przedsięwzięć realizujących cele LSR i przypisanie im adekwatnych i mierzalnych wskaźników produktu, które to wskaźniki określają stopień realizacji tych celów,
- c) określenie adekwatnych i mierzalnych rezultatów (wskaźników) do określonych celów LSR, o których mowa w części V niniejszego dokumentu pt. „Wskaźniki” – dla LSR współfinansowanych ze środków EFRROW należy wybrać wskaźniki (przynajmniej jeden do każdego z celów) z katalogu obowiązkowych wskaźników, zawartego w części V „Wskaźniki”,
- d) harmonogram osiągania poszczególnych wskaźników w planie działania,
- e) cele, przedsięwzięcia szczególnie nastawione na innowacje w powiązaniu ze zdiagnozowanymi problemami (jeśli przewiduje się ich wyodrębnienie),

---

⁹ Pojęcie „zintegrowane” wcale nie oznacza „wszechogarniające” — strategie nie powinny zmierzać do rozwiązania wszystkich problemów równocześnie ani przykładać identycznej wagi do każdego zagadnienia. Niektóre kwestie wykraczają poza zasięg oddziaływania lub realizacji podejścia lokalnego. W swoich zintegrowanych LSR LGD powinny dokonywać wyborów i koncentrować się na tych celach oraz działaniach, które dodają wartość do istniejącego wsparcia i mają największe szanse na przyczynienie się do osiągnięcia oczekiwanych zmian.

- f) cele, przedsięwzięcia dedykowane ludziom młodym lub/ i seniorom lub/ i osobom ze zdefiniowanych grup w niekorzystnej sytuacji w powiązaniu ze zdiagnozowanymi problemami (jeśli przewiduje się wyodrębnione wsparcie dla tych grup).

W przypadku LSR współfinansowanych ze środków EFRROW w LSR należy określić:

- nie więcej niż 3¹⁰ konkretne cele, na których będzie koncentrowało się wsparcie z PS WPR, przy czym cele te powinny być określone precyzyjnie w odpowiedzi na zdiagnozowane potrzeby, najlepiej ze wskazaniem posiadanych specyficznych lokalnych zasobów, które można zaangażować w tym procesie;
- konkretne zamierzenia składające się na dane przedsięwzięcie [przedsięwzięcie stanowi zbiór konkretnych działań (czasem nawet operacji), które pozwalają na osiągnięcie określonego dla przedsięwzięcia celu wyrażonego konkretnymi wskaźnikami];
- przewidywane do wsparcia konkretne rodzaje działalności gospodarczej jedynie w zakresie w jakim jest to zgodne z celami wskazanymi w LSR;
- przewidywane wsparcie dla rolników i ich rodziny w zakresie działalności pozarolniczej, o ile zostało przewidziane w LSR.

Przy opracowywaniu powyższych treści obligatoryjnie należy skorzystać z załączonego formularza nr 1: *Cele i przedsięwzięcia*.

Rozdział VII Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru

1. Ogólna charakterystyka wewnętrznej organizacji pracy LGD, w tym przyjętych rozwiązań formalno-instytucjonalnych wraz ze zwiążą informacją wskazującą sposób powstawania poszczególnych procedur, ich kluczowe cele i założenia.
2. Sposób ustanawiania i zmiany kryteriów wyboru zgodnie z wymogami określonymi dla programów, w ramach których planowane jest finansowanie LSR z uwzględnieniem powiązania kryteriów wyboru z diagnozą obszaru, celami i wskaźnikami.
3. Wskazanie w jaki sposób w kryteriach wyboru operacji zostanie uwzględniona innowacyjność¹¹ oraz przedstawienie ich definicji i zasad oceny, a także lub operacji realizowanych w partnerstwie na obszarze LSR, o ile zostały przewidziane w LSR.
4. Informacja o ewentualnej realizacji projektów grantowych, w tym projektów obejmujących przygotowanie koncepcji inteligentnej wsi (smart village) i/lub operacji

---

¹⁰ Jeżeli LSR będzie wielofunduszowa, w tym z EFRROW, poza tymi 3 celami może zawierać inne cele wynikające z potrzeb pozyskania wsparcia z pozostałych EFSI.

¹¹ Przez innowacyjność rozumie się zmianę mającą na celu wdrożenie nowego na obszarze objętym LSR lub znacząco udoskonalonego produktu, usługi, procesu, organizacji lub nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych (kontekst lokalny).). Stopień oryginalności zmian:

- Kreatywne – powstają w wyniku autorskiego pomysłu, dotyczą nowych produktów, usług, procesów lub organizacji.
- Imitujące - wzorowane na wcześniej powstałych produktach, usługach, procesach lub organizacji. Dotyczące nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych.

Pozorne – w rzeczywistości nie są to innowacje w skali LSR. Są to jedynie drobne zmiany oferujące rzekome nowości

własnych i/lub operacji realizowanych w partnerstwie z partnerami spoza obszaru danej LSR.

UWAGA:

Współpraca z partnerami spoza obszaru danej LSR powinna być uzasadniona tzn. realizacja projektów w partnerstwie powinna prowadzić do zaspokojenia stwierdzonych w analizie obszaru potrzeb oraz wskazywać ewentualne korzyści z tej współpracy.

W przypadku FEW rozdział powinien wskazywać na zgodność z kryteriami wyboru projektów ustanowionych dla danego programu regionalnego w odniesieniu do danego typu projektu i właściwego funduszu (EFRR lub EFS+). Ponadto LSR powinien zawierać oświadczenie LGD, że projekty wskazane w LSR będą wybierane zgodnie z zasadami i warunkami obowiązującymi dla EFS+ i EFRR, a także iż promowane będą projekty wpisujące się w inicjatywę Nowy Europejski Bauhaus.

Rozdział VIII
Plan działania

1. Zwięzła charakterystyka przyjętego harmonogramu osiągnięcia poszczególnych celów i wskaźników wskazująca czas realizacji kluczowych efektów wdrażania LSR.
2. Wyszczególnienie kamieni milowych realizacji LSR.

UWAGA:

Przy opracowywaniu powyższych treści obligatoryjnie należy skorzystać z załączonego formularza nr 2: *Plan działania*.

Rozdział IX
Plan finansowy LSR

1. Opis źródeł, z których przewiduje się finansowanie działalności LGD, w tym:
  - a. wskazanie funduszy EFSI¹² stanowiących **bezpośrednie źródło finansowania** LSR, jako budżetu LSR;
  - b. inne potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć wynikających z LSR, w tym także EFSI w zakresie nie objętym RLKS które nie stanowią źródła finansowania, o którym mowa w lit. a.
2. Opis powiązań poszczególnych źródeł finansowania z celami LSR.

UWAGA:

---

¹² EFSI – fundusze w ramach RLKS w formule bezpośredniej.

- ❖ W rozdziale należy wykazać, że źródła finansowania i plan działania są w bezpośredni sposób powiązane z celami i przedsięwzięciami,
- ❖ Dla wsparcia z EFSI stanowiących bezpośrednie źródło finansowania LSR w latach 2021-2027 obligatoryjnie należy skorzystać z załączonego formularza nr 3: *Budżet LSR* i formularza 4: *Plan wykorzystania budżetu LSR*.
- ❖ Wymagania w zakresie wsparcia finansowego z EFSI zostały określone w załącznikach nr 2 i 4 do regulaminu.
- ❖ Wszystkie kwoty w budżecie LSR powinny zostać określone w EUR.
- ❖ Przewidując inne potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć wynikających z LSR można uwzględnić także m.in. środki: krajowe, FIO, norweskie, amerykańskie czy szwajcarskie, środki programów transgranicznych, a także środki z innych fundacji.
- ❖ Inne potencjalne źródła finansowania powinny być uzasadnione stwierdzonymi potrzebami, zakresem wsparcia wskazanym w LSR oraz precyzyjnie określone przez wskazanie odpowiednio: funduszu, programu komponentu, działania itp. dostępnego dla LGD w okresie realizacji LSR.

Rozdział X

Monitoring i ewaluacja

Ogólna charakterystyka zasad i procedur dokonywania ewaluacji oraz monitorowania wskazująca główne elementy podlegające badaniom oraz podmioty dokonujące ewaluacji i monitorowania (wewnętrzne czy zewnętrzne).

UWAGA:

W rozdziale należy zawrzeć przede wszystkim informacje dotyczące:

- a) szczegółowego opisu procesu monitorowania i ewaluacji:
  - opis elementów podlegających ewaluacji,
  - określenie czasu, w jakim zostanie przeprowadzona ewaluacja,
    - wskazanie elementów podlegających monitorowaniu, opis sposobu pozyskiwania danych, czas i okres pomiaru;
- b) sposobu wykorzystania wyników z ewaluacji i analizy danych monitoringowych

Wykaz wykorzystanej literatury

Wykaz literatury jaka została wykorzystana przy opracowaniu LSR

Załączniki do LSR

Musza zostać sporządzone na załączonych formularzach, w tym:

1. Cele i przedsięwzięcia.

2. Plan działania - wskazujący harmonogram osiągnięcia poszczególnych wskaźników produktu.
3. Budżet LSR - w podziale na poszczególne fundusze EFSI i zakresy wsparcia.
4. Plan wykorzystania budżetu LSR – wykazujący wykorzystanie zakontraktowanych środków w podziale na poszczególne fundusze i lata.

Część II
WYMAGANIA REDAKCYJNO-EDYTORSKIE DOTYCZĄCE LSR

Tekst LSR wraz z załącznikami:

- 1) nie może przekraczać:
  - a) 70 stron w przypadku monofunduszowych LSR;
  - b) 100 stron w przypadku wielofunduszowych LSR;
- 2) spełnia poniższe parametry techniczne:
  - a) format: A4;
  - b) wielkość czcionki: 11 pt.;
  - c) odstęp między wierszami: 1,15 wiersza;
  - d) marginesy: 1,5 cm;

W przypadku gdy wniosek o wybór LSR składany jest bezpośrednio w postaci papierowej, LSR jest wydrukowana w formie uniemożliwiającej samoistną dekompletację (trwale zszyta).

Część III

ZAKRESY TEMATYCZNE LSR

I. W RAMACH PS WPR:

W ramach PS WPR możliwa będzie realizacja operacji we wszystkich możliwych zakresach wsparcia w ramach Interwencji 13.1 LEADER/RLKS.

Z pomocy ze środków EFROW wykluczone są operacje:

- 1) obejmujące budowę lub modernizację dróg, targowisk, sieci wodno-kanalizacyjnych, przydomowych oczyszczalni ścieków,
- 2) dotyczące świadczenia usług dla rolnictwa.

II. W RAMACH FUNDUSZY EUROPEJSKICH DLA KUJAW I POMORZA NA LATA 2021-2027:

W ramach RLKS wspieranych ze środków EFS+ realizowane będą działania skierowane na:

1. Cel szczegółowy 4(c) wspieranie zrównoważonego pod względem płci uczestnictwa w rynku pracy, równych warunków pracy oraz lepszej równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, w tym poprzez dostęp do przystępnej cenowo opieki nad dziećmi i osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu:

a) szkolenia/warsztaty i inne formy podnoszenia wiedzy i świadomości dla osób zajmujących się edukacją i pracą z dziećmi i młodzieżą - jak w codziennej pracy walczyć ze stereotypami płci, w tym także przemocą rówieśniczą uwarunkowaną przekonaniami związanymi z płcią;

b) kluby rodzica - miejsca spotkań rodziców, zależnie od potrzeb ukierunkowane na:

- wsparcie (wymiana doświadczeń, warsztaty motywujące, psychologiczne, coaching, kręgi wsparcia) dla kobiet próbujących godzić życie zawodowe z rodzinnym, wzmacniające poczucie własnej wartości i motywację do przełamywania stereotypów dot. roli kobiet i rozwoju osobistego,

- wsparcie dla mężczyzn w zakresie przełamywania stereotypów związanych z rolą mężczyzn w rodzinie i społeczeństwie, zachęcające do większego zaangażowania w obowiązki opiekuńcze (w tym wymiana doświadczeń, kręgi wsparcia, doradztwo psychologiczne i warsztaty);

c) inne działania mające na celu przełamywanie stereotypów związanych z płcią, w tym uświadamiające i uwzględniające fakt, że kobiety mieszkające na obszarach wiejskich są bardziej dyskryminowane i borykają się z większą liczbą stereotypów płci niż kobiety mieszkające na obszarach miejskich, prowadzone w formach dostosowanych do potrzeb lokalnej społeczności.

2. Cel szczegółowy 4(f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu

do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwienie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami:

- a) wsparcie na rzecz tworzenia i funkcjonowania edukacyjnych klubów młodzieżowych - możliwy jest ich bardzo szeroki obszar tematyczny, uwzględniający zainteresowania, zdolności, potrzeby, predyspozycje dzieci i młodzieży w tym zajęcia filmowe, muzyczne, artystyczne, sportowe, z robotyki, programowania, nt. lokalnej tożsamości i kultury;
- b) wsparcie edukacji społecznej i obywatelskiej dzieci i młodzieży m.in. poprzez realizację spotkań, warsztatów i wizyt studyjnych;
- c) wsparcie dla podmiotów działających w imieniu młodzieżowych grup nieformalnych na realizację projektów edukacyjnych, umożliwiających rozwijanie uzdolnień grupy i ukierunkowanych na osiągnięcie przez nią konkretnego celu (np. przygotowanie do udziału w krajowym lub międzynarodowym konkursie);
- d) warsztaty w obszarze ginących zawodów (np. w ramach organizacji wioski ginących zawodów) przyczyniające się do wzrostu wiedzy nt. tradycji regionu i nabywania umiejętności przydatnych w wyborze ścieżek kształcenia i w przyszłym życiu zawodowym;
- e) inne działania realizowane poza edukacją formalną (np. zajęcia w świetlicy wiejskiej) mające na celu wyrównanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży znajdującej się w niekorzystnej sytuacji z powodu m.in. wykluczenia komunikacyjnego czy sytuacji społeczno-ekonomicznej rodzin.

- 3. Cel szczegółowy 4(g) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej:

- tworzenie Lokalnych Ośrodków Wiedzy i Edukacji, które angażują mieszkańców lokalnej społeczności w rozwijanie kompetencji życiowych, społecznych i zawodowych.

- 4. Cel szczegółowy 4(l) wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci.

Działania na rzecz integracji seniorów, pozwalające uchronić tę grupę społeczną przed izolacją i wykluczeniem społecznym poprzez wdrażanie rozwiązań z aktywnej integracji o charakterze środowiskowym takich jak:

- a) kluby seniora;
- b) uniwersytety trzeciego wieku;
- c) gospodarstwa opiekuńcze.

III. W RAMACH FUNDUSZY EUROPEJSKICH DLA WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO 2021-2027 :

W ramach RLKS wspieranych ze środków EFS+ mogą być realizowane działania w zakresie:

- Celu szczegółowego f) (CP 4) – działania planowane do realizacji: Szkoła i przedszkole jako ośrodek kultury i aktywizacji lokalnej społeczności (realizacja projektów w obszarze integracji społecznej w szczególności na obszarach wiejskich dla lokalnej społeczności na bazie ww. placówek kierowanych zarówno do dzieci, jak i dorosłych).
- Celu szczegółowego g) (CP 4) – działania planowane do realizacji: Lokalne kształcenie – wsparcie lokalnych inicjatyw na rzecz kształcenia osób dorosłych m.in. poprzez tworzenie lokalnych punktów wsparcia kształcenia osób dorosłych, w tym służących aktywizacji osób starszych, o niskich kwalifikacjach czy osób z niepełnosprawnościami.
- Celu szczegółowego k) (CP 4) – działania planowane do realizacji: Rozwój usług w gospodarstwach opiekuńczych
- Celu szczegółowego l) (CP 4) – działania planowane do realizacji: Wsparcie aktywizacji społecznej i rozwój społeczności lokalnych (działania na rzecz aktywizacji społecznej osób wykluczonych, zagrożonych wykluczeniem i ich rodzin w środowisku lokalnym, budowanie potencjału społeczności lokalnych m.in. poprzez programy aktywności lokalnej, pikniki sąsiedzie, zajęcia podwórkowe dla dzieci, świetlice środowiskowe.

IV. W RAMACH FUNDUSZY EUROPEJSKICH DLA WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO NA LATA 2021-2027:

CS	Rodzaj działań	Główne grupy docelowe
4 (h)	<ul style="list-style-type: none"> • Aktywizacja społeczna, zawodowa, edukacyjna, zdrowotna kulturalna i mieszkaniowa osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz osób biernych zawodowo mająca na celu poprawę ich sytuacji na rynku pracy oraz zwiększenia aktywności w wymiarze społecznym; 	<ul style="list-style-type: none"> • osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz osoby bierne zawodowo; • otoczenie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (w tym rodziny);
4 (k)	<ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie nowych oraz rozwój już istniejących placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, • Usługi zgodne z zasadą deinstytucjonalizacji, w zakresie zapewnienia opieki osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym ze względu na wiek oraz/lub usługi w zakresie wsparcia opiekunów nieformalnych, • Usługi w zakresie rozwoju mieszkalnictwa chronionego, wspomaganego i innych rodzajów mieszkań z usługami, • Usługi domowej opieki długoterminowej zgodne z zasadą deinstytucjonalizacji, w tym wykorzystanie modelu DDOM, • Wsparcie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (RLKS) poprzez finansowanie działań związanych z realizacją i zarządzaniem strategią LSR, w tym kosztów monitorowania, ewaluacji i działań animacyjnych podejmowanych przez LGD. 	<ul style="list-style-type: none"> • osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, • otoczenie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (w tym rodziny), • osoby z niepełnosprawnościami i ich otoczenie, • osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (w tym z powodu wieku, stanu zdrowia, niepełnosprawności) i ich otoczenie, • opiekunowie nieformalni osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, • lokalne grupy działania (LGD).
5 (ii)	<p><u>Rozwój infrastruktury kultury:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwój m.in. domów kultury, bibliotek (mediatek), muzeów, w tym wyposażenie w nowe technologie wzmacniające ofertę kulturalną, 	Głównymi odbiorcami wsparcia będą mieszkańcy województwa małopolskiego, turyści, jednostki

<ul style="list-style-type: none"> • dokumentowanie, zachowanie i upowszechnianie dziedzictwa niematerialnego. <p><u>Ochrona i opieka nad zabytkami:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • wspieranie prac konserwatorskich, restauratorskich i zabezpieczających oraz robót budowlanych przy zabytkach nieruchomych wraz z ich otoczeniem, umożliwiających zachowanie dotychczasowych funkcji zabytków, a także służących nadaniu im nowych funkcji. Objęte wsparciem zabytki będą mogły pełnić funkcje użytkowe, w szczególności kulturalne, edukacyjne, służące lokalnej społeczności oraz turystom. <p><u>Oferta turystyczna:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwój szlaków turystycznych oraz tworzenie produktów turystycznych bazujących na lokalnych potencjałach oraz walorach kulturowych i przyrodniczych, dzięki wsparciu infrastruktury, do potrzeb zrównoważonej turystyki i stworzenia ponadlokalnej oferty turystycznej. <p>Przewiduje się również wsparcie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (RLKS) poprzez finansowanie działań związanych z realizacją i zarządzaniem strategią LSR, w tym kosztów monitorowania, ewaluacji i działań animacyjnych podejmowanych przez LGD.</p>	<p>samorządu terytorialnego oraz lokalne grupy działania (LGD)</p>
--	--

V. W RAMACH FUNDUSZY EUROPEJSKICH DLA WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO 2021-2027:

W ramach RLKS wspieranych ze środków EFS+ realizowane będą działania skierowane na realizację:

- **celu szczegółowego 4(f) (EFS+) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami w zakresie:**

1. Rozwój zdolności uczniów poza edukacją formalną

- wsparcie różnych form rozwijających kompetencje, uzdolnienia, umiejętności, wiedzę oraz zainteresowania uczniów (np. poprzez zajęcia realizowane w obszarze bezpośrednio związanym z tematem rozwijanych kompetencji umiejętności, uzdolnień i wiedzy; korepetycje, szkolenia, warsztaty, wyjazdy studyjne i szkoleniowe, półkolonie tematyczne),
- wsparcie działań służących pomocy uczniom w radzeniu sobie w trudnych sytuacjach, rozwiązywaniu problemów (np. związanych z pandemią COVID-19; stresem, wymaganiami i obowiązkami, presją społeczną i medialną),
- zajęcia dydaktyczno-wychowawcze skierowane do uczniów z trudnościami edukacyjnymi,
- zajęcia zwiększające wiedzę uczniów na temat zmian klimatycznych oraz zielonych umiejętności i kompetencji;

2. Zarządzanie Lokalną Strategią Rozwoju

3. Wsparcie szkół na obszarach objętych LSR

Kompleksowe programy rozwojowe, ukierunkowane na podniesienie jakości edukacji m.in. poprzez:

- przygotowanie założeń systemu nauczania i programów nauczania w zakresie dostosowania ich do wymagań rynku pracy poprzez m.in.: współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym szkoły; szkolenia i kursy dla uczniów prowadzące m.in. do nabywania, potwierdzania kompetencji i kwalifikacji,
- wsparcie uczniów w nabywaniu i rozwijaniu kompetencji kluczowych,
- wsparcie szkoły w prowadzeniu skutecznej edukacji włączającej (z wykorzystaniem modeli wypracowanych w projekcie Przestrzeń dostępnej szkoły),
- podnoszenie kwalifikacji/kompetencji zawodowych nauczycieli, pracowników dydaktycznych i kadry zarządzającej szkół,
- wsparcie psychologiczno-pedagogiczne uczniów i nauczycieli,
- włączenie rodziców w działalność szkoły,
- wdrażanie programów dotyczących przeciwdziałania zjawiskom patologicznym w szkole, w tym wszelkiego rodzaju dyskryminacji uczniów,
- wsparcie szkół w budowaniu świadomości uczniów i rodziców w zakresie edukacji ekologicznej;

- **celu szczegółowego 4(g) (EFS+) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej w zakresie:**

4. Wsparcie osób dorosłych w zdobywaniu kompetencji

- wsparcie dla osób dorosłych o niskich umiejętnościach lub kompetencjach (w tym cyfrowych) realizowane poza systemem BUR i PSF umożliwiające wdrażanie Upskilling pathways – ścieżki poprawy umiejętności, w tym poprzez docieranie do grup docelowych,
  - wsparcie lokalnych inicjatyw na rzecz kształcenia osób dorosłych (na przykładzie LOWE), np. poprzez tworzenie lokalnych punktów wsparcia kształcenia osób dorosłych, w tym służących aktywizacji osób starszych, osób o niskich kwalifikacjach, osób z niepełnosprawnościami;
- **celu szczegółowego 4(k) (EFS+) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym**

wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej w zakresie:

5. Usługi społeczne świadczone w społeczności lokalnej

- wsparcie skierowane do osób potrzebujących pomocy w codziennym funkcjonowaniu oraz osób z niepełnosprawnościami poprzez zwiększenie dostępu do usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej, w tym w szczególności rozwój usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych, asystenckich, wsparcie, w tym wytchnieniowe, opiekunów faktycznych (nieformalnych) osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w zakresie niezbędnym do opieki nad w/w osobą itp.,

- wsparcie tworzenia i funkcjonowania mieszkań o charakterze chronionym i wspomagającym lub rozwój mieszkalnictwa adoptowalnego, działania w zakresie poprawy warunków mieszkaniowych oraz inne rozwiązania łączące wsparcie społeczne i mieszkaniowe,

- wsparcie skierowane do osób starszych poprzez działania na rzecz zwiększenia ich zaangażowania w życie społeczności lokalnych, w tym w szczególności działania na rzecz samopomocy, tworzenie lub wsparcie już istniejących placówek wsparcia seniorów,

- wsparcie w zakresie tworzenia wypożyczalni sprzętu wspomagającego, pielęgnacyjnego i rehabilitacyjnego wraz z doradztwem i treningami w zakresie obsługi w warunkach domowych,

- podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kandydatów i kadry niezbędnej do realizacji projektu w zakresie świadczenia wysokiej jakości usług społecznych w środowisku lokalnym, w tym szczególnie pracowników pomocy społecznej;

- **celu szczegółowego 4(I) (EFS+) wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci w zakresie:**

6. Integracja społeczna na obszarach objętych LSR

- działania skierowane do dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem społecznym wymagających wsparcia, przebywających w rodzinach oraz różnego rodzaju placówkach całodobowych,

- działania skierowane do rodzin wychowujących dzieci, w tym rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze lub doświadczających kryzysu oraz otoczenia ww. osób / rodzin (w zakresie jaki jest niezbędny dla udzielanego wsparcia),

- podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kadr niezbędnej do realizacji projektu w zakresie świadczenia wysokiej jakości usług społecznych na poziomie lokalnym, w tym szkolenia kadr na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny.

VI. W RAMACH FUNDUSZY EUROPEJSKICH DLA WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO 2021-2027:

W ramach RLKS wspieranego ze środków EFS+ mogą być realizowane działania w zakresie:

- - celu szczegółowego f) (CP4) – wspieranie wysokiej jakości edukacji przedszkolnej oraz wsparcie małych szkół kształcenia ogólnego
- - celu szczegółowego h) (CP4) – działania w zakresie aktywnej integracji na poziomie społeczności lokalnej oraz koszty bieżące i animacji
- - celu szczegółowego k) (CP4) - zwiększenie dostępności do usług opiekuńczych o mniejszej skali świadczonych w społeczności lokalnej,
- - celu szczegółowego l) (CP4) - integracja społeczna osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

W ramach RLKS wspieranego ze środków EFRR mogą być realizowane działania w zakresie:

- - celu szczegółowego ii) (CP2) - produkcja energii i/lub ciepła ze źródeł odnawialnych z przeznaczeniem na potrzeby własne lokalnych społeczności, projekty grantowe społeczności lokalnych
- - celu szczegółowego ii) (CP5) ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych, ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury, ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki poza obszarami Natura 2000, fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych

VII. W RAMACH FUNDUSZY EUROPEJSKICH DLA WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO NA LATA 2021-2027

Instrument RLKS realizowany będzie w trzech Priorytetach FEP 2021-2027, w ramach pięciu celów szczegółowych, zawierających się w dwóch celach głównych polityki.

1. Priorytet 2. Fundusze europejskie dla zielonego Pomorza (CP2) - EFRR

(ii) wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym z określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju;

(vii) wzmocnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczenie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia.

2. Priorytet 5. Fundusze europejskie dla silnego społecznie Pomorza (CP4) – EFS+

(k) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki

skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej.

3. Priorytet 6. Fundusze europejskie dla silnego społeczeństwa Pomorza (CP4) - EFRR

(iii) wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne;

(vi) wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych.

VIII. W RAMACH FUNDUSZY EUROPEJSKICH DLA WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2021-2027:

W ramach RLKS wspieranych ze środków EFS+ mogą być realizowane działania w zakresie:

- edukacji (cel szczegółowy f) - inicjatywy w obszarze edukacji pozaformalnej wynikające z potrzeb społeczności lokalnych na podstawie LSR, np.: wsparcie różnych form rozwijających kompetencje społeczne, obywatelskie, świadomość i ekspresję kulturalną, przedsiębiorczość, umiejętności ogólne, wiedzę oraz zainteresowania dzieci i młodzieży poprzez m.in.: warsztaty, zajęcia dodatkowe oraz inne formy wsparcia wynikające z potrzeb społeczności lokalnych w zakresie edukacji pozaformalnej dzieci i młodzieży.
- włączenia społecznego (cel szczegółowy l) - realizacja projektów opartych na aktywizacji i integracji społecznej społeczności lokalnych, w szczególności działania kierowane do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym (oraz ich otoczenia) zamieszkujących obszar objęty LSR. Planowane działania będą polegały m.in. na aktywizacji społecznej, rozwijaniu kompetencji społecznych i zainteresowań, aktywnych sposobów spędzania czasu wolnego, budowaniu więzi społecznych, czy wyrównywaniu deficytów społecznych osób bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo.
- kształcenia ustawicznego (cel szczegółowy g) - inicjatywy w obszarze kształcenia przez całe życie wynikające z potrzeb społeczności lokalnych na podstawie LSR m.in.: inicjatywy edukacyjne upowszechniające kształcenie ustawiczne osób dorosłych, służące aktywizacji w szczególności osób starszych, osób o niskich kwalifikacjach, osób z niepełnosprawnościami oraz innych zidentyfikowanych grup w danej społeczności, z uwzględnieniem działań mających na celu diagnozę potrzeb szkoleniowych osób dorosłych i dostosowanie form edukacji pod kątem ich adekwatności i elastyczności.

IX. W RAMACH FUNDUSZY EUROPEJSKICH DLA WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO NA LATA 2021-2027:

Zakres wsparcia określony w Programie „Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021-2027”, zgodny z celem szczegółowym : RSO5.2. Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie (EFRR)

X. W RAMACH FUNDUSZY EUROPEJSKICH DLA WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO NA LATA 2021-2027:

1. **Ze środków EFRR w ramach celu szczegółowego 5 (ii)** „Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie” mogą być realizowane działania w zakresie:
  - **kultura** - wspierane będą projekty dotyczące dziedzictwa kulturowego i infrastruktury kultury, w tym usług w dziedzinie kultury, np. organizacji wydarzeń kulturalnych dla mieszkańców obszaru LSR, promujących lokalną kreatywność, a także wspierających świadomość znaczenia dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego polskiej wsi;
  - **turystyka** - wspierane będą projekty związane z ochroną, rozwojem i promowaniem dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki, w oparciu o walory krajobrazowe i miejscowy potencjał turystyczny;
  - **ochrona powietrza** - zastosowanie elementów termomodernizacyjnych i odnawialnych źródeł energii w projektach bazujących na wykorzystaniu lokalnego potencjału rozproszonego. Realizowane będą mogły być także działania łączące w sobie komponent energetyczny/niskoemisyjny i turystyczny, takie jak dbałość o lokalną sieć dróg pieszo-rowerowych;
  - **adaptacja do zmian klimatu** - działania zwiększające poziom zagospodarowania/retencjonowania wód, które mogą być uzupełniane przez przedsięwzięcia w zakresie zielono-niebieskiej infrastruktury, w tym również działania ukierunkowane na magazynowanie wody zwłaszcza w oparciu o ekosystemy w celu ochrony przed suszami i powodzią, realizacja kompleksowych działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie ochrony przyrody, środowiska oraz klimatu;
  - **aktywizacja społeczna** – wsparcie lokalnej infrastruktury społecznej powiązanej z m.in.: procesem integracji społecznej, formami wsparcia środowiskowego, deinstytucjonalizacją usług publicznych, działaniami związanymi ze wsparciem osób starszych, działaniami zmierzającymi do przeciwdziałania wyludnianiu się wsi i zmniejszaniu różnic rozwojowych, dopasowaniem infrastruktury na potrzeby różnych form mieszkaniowych,

tworzeniem ośrodków aktywnej społeczności i wykorzystaniem infrastruktury (np. świetlic wiejskich) związanej z edukacją, wolnym czasem, sportem i rekreacją;

- **odnowa wsi** - przywrócenie utraconych funkcji społeczno-gospodarczych na zdegradowanych obszarach oraz wzmocnienie rozwoju społeczno-gospodarczego i środowiskowego, a także podejmowanie działań wspomagających kulturę na wsi oraz usługi lokalne. Przedsięwzięcia z racji swojej skali, będą mogły obejmować poprawę funkcjonalności, bezpieczeństwa i estetyki lokalnej przestrzeni, w tym wprowadzenie „zielonej” przestrzeni.

Projekty, których elementem będą inwestycje związane z podłączeniem do infrastruktury sieciowej na obszarze objętym projektem w celu zapewnienia dostępu obiektów i terenów do podstawowych usług komunalnych.

- **społeczeństwo informacyjne** - działania polegające na czerpaniu korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, instytucji publicznych, rozwój i poprawa jakości i dostępności e-usług i e-zasobów publicznych, w tym e-zdrowia, e-edukacji, e-kultury, danych przestrzennych, a także projekty wzmacniające bezpieczeństwo świadczenia e-usług.

Wskazane zakresy interwencji mają charakter indykatywny, szczegółowe warunki wsparcia, w tym typy i rodzaje projektów możliwych do realizacji określone będą w Szczegółowym Opisie Priorytetów Programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027.

2. Ze środków EFS+ w ramach celu polityki (CP) 4 mogą być realizowane działania w zakresie:

1) Cel szczegółowy d) Wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia m.in.:

- **Projekty związane z zarządzaniem wiekiem, wprowadzaniem nowych narzędzi kadrowych i organizacji pracy oraz innowacyjnych i elastycznych form zatrudnienia, w tym pracy zdalnej oraz wprowadzaniem rozwiązań usprawniających wdrażanie i egzekwowanie przepisów BHP**
- **Przekwalifikowanie osób pracujących w warunkach negatywnie wpływających na zdrowie**
- **Projekty związane z eliminowaniem czynników zagrażających zdrowiu w miejscu pracy oraz poprawą ergonomii pracy**

2) Cel szczegółowy f) Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i

zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami m.in.:

- **Poprawę dostępności i jakości edukacji przedszkolnej**
  - **Bezpośrednie wsparcie szkół, ich uczniów (wraz z rodzicami) i nauczycieli, w tym ramach kompleksowych programów rozwojowych, ukierunkowanych na podniesienie jakości edukacji**
  - **Wzmocnienie szkolnictwa zawodowego**
  - **Rozwój kompetencji, umiejętności, uzdolnień i zainteresowań uczniów poza edukacją formalną**
  - **Wsparcie szkoły w prowadzeniu skutecznej edukacji włączającej**
  - **Wsparcie poradni psychologiczno-pedagogicznych**
  - **Upowszechnienie doradztwa zawodowego**
- 3) Cel szczegółowy g) Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej m.in.:
- **Wsparcie osób dorosłych w zakresie kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych, w tym cyfrowych realizowane poza systemem BUR i PSF, umożliwiające wdrażanie upskilling pathways**
  - **Wsparcie lokalnych inicjatyw na rzecz kształcenia osób dorosłych, w tym uniwersytetów III wieku**
- 4) Cel szczegółowy k) Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej m.in.:
- **Poprawę dostępu i jakości usług społecznych, w tym usług opiekuńczych i asystenckich oraz dostosowanie ich do potrzeb odbiorców szkolenie kadr oraz opiekunów nieformalnych**
  - **Zwiększenie dostępu i jakości usług mieszkalnictwa wspomaganego i chronionego oraz dostosowanie mieszkań do potrzeb osób zagrożonych wykluczeniem społecznym**
- 5) Cel szczegółowy l) Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci m.in.:

- **Integracja społeczna osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym**
- **Aktywizacja społeczności na rzecz rozwoju lokalnego**
- **Wsparcie partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego, w szczególności organizacji pozarządowych**

Wskazane zakresy interwencji mają charakter indykatywny, szczegółowe warunki wsparcia, w tym typy i rodzaje projektów możliwych do realizacji określone będą w Szczegółowym Opisie Priorytetów Programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027.

XI. W RAMACH FUNDUSZY EUROPEJSKICH DLA POMORZA ZACHODNIEGO NA LATA 2021-2027:

Ze środków EFS+ realizowane będą działania w zakresie celu szczegółowego (h) w zakresie aktywnej integracji społecznej, zawodowej, edukacyjnej, zdrowotnej, kulturalnej.

Część IV

TYPY DZIAŁAŃ REALIZOWANE Z EFS+, W KTÓRYCH RLKS NIE MA ZASTOSOWANIA

Działania zarezerwowane dla standardowych projektów współfinansowanych z EFS+ w odpowiednim obszarze tematycznym, co oznacza, że nie mogą być realizowane w ramach instrumentu RLKS. Są to między innymi:

- **aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych** (realizowana ze środków EFS+ wyłącznie przez powiatowe urzędy pracy oraz ochotnicze hufce pracy, tj. jednostki nadzorowane przez ministra właściwego do spraw pracy); obejmuje to również brak możliwości realizacji wsparcia w tym zakresie na rzecz osób biernych zawodowo w celu szczegółowym (a); wsparcie tej grupy jest natomiast możliwe w celu szczegółowym (h);
- **outplacement** dla pracowników zagrożonych zwolnieniem, przewidzianych do zwolnienia lub zwolnionych z przyczyn nie dotyczących pracownika oraz osób odchodzących z rolnictwa;
- **wsparcie przedsiębiorczości poprzez udzielanie dotacji na zakładanie działalności gospodarczej;**
- działania realizowane co do zasady **wyłącznie na poziomie centralnym** w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego – FERS, co oznacza, że nie mogą być podejmowane na poziomie regionalnym, a tym samym nie będą mogły zostać zrealizowane w ramach RLKS:
  - instrumenty finansowe;
  - projekty współpracy ponadnarodowej¹³;
  - działania dotyczące opieki nad dziećmi do lat 3;
  - działania w zakresie podnoszenia kompetencji i kwalifikacji kadr instytucji pomocy i integracji społecznej, a także kadr instytucji rynku pracy, z wyłączeniem działań mających na celu odpowiedź na zdiagnozowane potrzeby szkoleniowe pracowników IRP w zakresie dostosowania ich aktywności do potrzeb lokalnego rynku pracy,
  - działania w zakresie szkolnictwa wyższego,
  - tworzenie centrów aktywizacji cyfrowej społeczności (Kluby Rozwoju Cyfrowego)
  - rozwój i wsparcie kształcenia podyplomowego kadr medycznych oraz przedstawicieli innych zawodów związanych z ochroną zdrowia;

---

¹³ W przypadku działań współfinansowanych przez EFS+ w ramach programów regionalnych, możliwe jest rozszerzenie projektów standardowych, w tym realizowanych przez LGD, o komponent współpracy ponadnarodowej, finansowany z krajowego programu FERS. Rozszerzenie projektów jest przeznaczone dla podmiotów realizujących projekty standardowe, które chcą podnieść ich jakość przez wykorzystanie współpracy z partnerem ponadnarodowym. IZ programem regionalnym może zachęcać wnioskodawców do udziału w konkursach organizowanych w ramach programu FERS. Beneficjenci programu regionalnego, realizujący projekty w ramach danego celu szczegółowego, mogą wnioskować do programu FERS o środki na jego umiędzynarodowienie, w tym na adaptację zagranicznych rozwiązań w Polsce lub równoległe tworzenie przez partnerów nowych rozwiązań.

Jednocześnie z poziomu krajowego, w ramach FERS nie będą realizowane projekty zakładające rozwijanie współpracy przygranicznej (transgranicznej) o wymiarze lokalnym. W przypadku gdy LGD zaplanuje w LSR realizację takich projektów, konieczne będzie zapewnienie komplementarności wsparcia w tym obszarze z planowanym wsparciem założonym we właściwych programach INTERREG.

- **innowacyjne działania społeczne** (innowacje i eksperymenty społeczne realizowane są na poziomie centralnym w ramach FERS) – preinkubacja, inkubacja nowych pomysłów, w tym ich generowanie, opracowanie i rozwinięcie, oraz przetestowanie i upowszechnienie nowych rozwiązań, **z wyłączeniem wdrażania rozwiązań nowych na obszarze działania LSR oraz inicjatywy ALMA;**
- **rozwiązania systemowe wspierające poprawę jakości systemu edukacji**, w tym wypracowywanie nowych modeli wsparcia, **rozwiązania systemowe oraz przedsięwzięcia wspierające funkcjonowanie systemu edukacji** (działania te zarezerwowane są dla podmiotów, które odpowiadają za system edukacji w Polsce na poziomie krajowym i regionalnym);
- **działania związane z cyfryzacją edukacji**, w tym budowanie rozwiązań informatycznych dla systemu edukacji (działania w tym zakresie muszą być skoordynowane na poziomie krajowym lub regionalnym);
- **wsparcie ekonomii społecznej** – wsparcie bezpośrednio podmiotów ekonomii społecznej będzie realizowane w projektach Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej na poziomie regionalnym; infrastruktura systemu wsparcia oraz grupy docelowe będą oparte na ustawie o ekonomii społecznej (projekt MRiPS na końcowym etapie prac przed przekazaniem do prac w parlamencie).

Część WSKAŹNIKI

I. W RAMACH PS WPR

W Planie Strategicznym dla wspólnej polityki rolnej na lata 2023-2027 (PS WPR / Plan) ustanowiono, zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2115¹⁴, zestaw wskaźników rezultatu, stosowanych do ustalenia i monitorowania realizacji celów.

Katalog wszystkich wskaźników rezultatu został określony w załączniku I do rozporządzenia 2021/2115. Dla potrzeb wdrażania interwencji LEADER zostało wybranych tylko 9, których katalog zamieszczono w dalszej części niniejszej informacji.

Zgodnie z wytycznymi Komisji Europejskiej, wartości wskaźników osiągnięte w ramach interwencji LEADER wliczają się do łącznych wartości dla całego PS WPR. Po dokonaniu wyboru lokalnych strategii rozwoju, wskaźniki określone w Planie zostaną zaktualizowane poprzez dodanie zakładanego wkładu LEADER.

Ze względu na to, metodologia obliczania wskaźników w ramach LEADER oraz częstotliwość ich monitorowania muszą być spójne z innymi zakresami wsparcia realizowanymi w ramach Planu.

Niezbędne jest więc zaplanowanie wartości docelowych dla każdego roku wdrażania LSR, gdyż wszystkie wskaźniki rezultatu w ramach Planu są planowane w podziale na lata.

Ogólne zasady dotyczące metodologii obliczania wartości wskaźnika

Daną operację uwzględnia się w planowanej/osiągniętej wartości wskaźnika po zrealizowaniu pierwszej płatności (z wyłączeniem płatności zaliczkowych/wyprzedzających). Wyjątkiem jest wskaźnik R.37 - nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR - który wlicza się w momencie zakończenia danej operacji.

Wszystkie wskaźniki – również te określone jako „odsetek gospodarstw / odsetek ludności” należy wykazać ilościowo, a nie procentowo (czyli: liczba gospodarstw, liczba ludności itp.). Wynika to z systemu pomiaru wskaźników dla PS WPR (wartości osiągnięte w ramach LEADER są wartościami częściowymi, które następnie dodaje się do wartości uzyskanych w ramach innych interwencji).

Katalog obowiązkowych wskaźników rezultatu PS WPR (o ile dotyczy) z załącznika nr I do rozporządzenia 2021/2115 z wyjaśnieniami co do sposobu ich opracowania:

- 1) **R.1 Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom:** liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biorących udział w grupach operacyjnych

¹⁴ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2115 z dnia 2 grudnia 2021 r. ustanawiające przepisy dotyczące wsparcia planów strategicznych sporządzanych przez państwa członkowskie w ramach wspólnej polityki rolnej (planów strategicznych WPR) i finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) i z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz uchylającym rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 i (UE) nr 1307/2013 (Dz. Urz. UE L 435 z 06.12.2021, str. 1).

europejskiego partnerstwa innowacyjnego (EPI) wspieranych w ramach WPR, by zwiększyć zrównoważoną efektywność gospodarczą, społeczną, środowiskową, klimatyczną i w zakresie gospodarowania zasobami.

Jednostka miary: **liczba osób.**

- 2) **R.10 Lepsza organizacja łańcucha dostaw:** odsetek gospodarstw uczestniczących w grupach producentów, organizacjach producentów, lokalnych rynkach, krótkich cyklach łańcucha dostaw i systemach jakości objętych wsparciem WPR.

Jednostka miary: **Liczba gospodarstw/rolników.**

- 3) **R.15 Odnawialna energia pochodząca z rolnictwa i leśnictwa oraz innych źródeł odnawialnych:** objęte wsparciem inwestycje w zdolności w zakresie wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych, w tym z biomasy (w MW).

Jednostka miary: **Megawatt.**

- 4) **R.27 Realizacja celów środowiskowych lub klimatycznych poprzez inwestycje na obszarach wiejskich:** liczba operacji przyczyniających się do realizacji na obszarach wiejskich celów w zakresie zrównoważenia środowiskowego oraz osiągnięcia celów w dziedzinie łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania do niej.

Jednostka miary: **Liczba operacji.**

- 5) **R.37 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich:** nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR.

Jednostka miary: **Liczba utworzonych miejsc pracy.**

- 6) **R.39 Rozwój gospodarki wiejskiej:** liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR.

Jednostka miary: **Liczba przedsiębiorstw.**

- 7) **R.40 Inteligentna przemiana gospodarki wiejskiej:** liczba wspieranych strategii inteligentnych wsi.

Jednostka miary: **Liczba strategii.**

- 8) **R.41 Łączenie obszarów wiejskich w Europie:** odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR.

Jednostka miary: **liczba osób.**

- 9) **R.42 Promowanie włączenia społecznego:** liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego.

Jednostka miary: **liczba osób.**

II. W RAMACH FUNDUSZY EUROPEJSKICH DLA KUJAW I POMORZA 2021-2027:

Wskaźniki, ujęte w programie regionalnym w zakresie EFS+, które będą mogły wykorzystywać LGD, dotyczące:

1) celu szczegółowego 4(c) Wspieranie zrównoważonego pod względem płci uczestnictwa w rynku pracy, równych warunków pracy oraz lepszej równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, w tym poprzez dostęp do przystępnej cenowo opieki nad dziećmi i osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu to:

➤ wskaźniki produktu:

- Liczba osób objętych wsparciem w zakresie równości kobiet i mężczyzn,
- Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego.

➤ wskaźnik rezultatu:

- Liczba osób, które podniosły poziom wiedzy w zakresie równości kobiet i mężczyzn dzięki wsparciu w programie.

2) celu szczegółowego 4(f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwienie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami to:

➤ wskaźnik produktu:

- Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego
- Liczba osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji ze względu na miejsce zamieszkania, objęta wsparciem w ramach edukacji pozaformalnej
- Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem.

➤ wskaźnik rezultatu:

- Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu.

3) celu szczegółowego 4(g) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej to:

- wskaźniki produktu:
    - Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego,
    - Liczba podmiotów przygotowanych do pełnienia funkcji lokalnego ośrodka kształcenia osób dorosłych
    - Liczba osób dorosłych objętych wsparciem w zakresie umiejętności lub kompetencji podstawowych realizowanym poza Bazą Usług Rozwojowych.
  - wskaźnik rezultatu:
    - Liczba lokalnych ośrodków kształcenia osób dorosłych funkcjonujących 12 miesięcy po zakończeniu projektu.
- 4) celu szczegółowego 4(l) wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci to:
- wskaźnik produktu:
    - Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego
    - Liczba osób starszych objętych wsparciem w klubach seniora i gospodarstwach opiekuńczych.
    - Całkowita liczba osób objętych wsparciem
  - wskaźnik rezultatu:
    - Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu.

III. W RAMACH FUNDUSZY EUROPEJSKICH DLA WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO 2021-2027:

Wskaźniki RLKS wspieranych ze środków EFS+ – Województwa Lubuskiego to:

- **Cel szczegółowy f) (CP 4):**
  - wskaźnik produktu:
    - „Liczba osób pochodzących z obszarów wiejskich objętych wsparciem w programie”;
    - „Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego”
    - „Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność”
  - wskaźnik rezultatu:

- „Liczba osób, które zakończyły udział w działaniach kulturalnych, aktywizacyjnych lub edukacyjnych”,
- „Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu”
- **Cel szczegółowy g) (CP 4):**
  - wskaźnik produktu:
    - „Liczba osób dorosłych objętych wsparciem w zakresie umiejętności lub kompetencji podstawowych, realizowanym poza Bazą Usług Rozwojowych”,
    - „Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego”
    - „Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność”
  - wskaźnik rezultatu: „Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu”.
- **Cel szczegółowy k) (CP 4):**
  - wskaźnik produktu:
    - „Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie” oraz
    - „Liczba osób pochodzących z obszarów wiejskich objętych wsparciem w programie”;
    - „Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego”
    - „Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność”
  - wskaźnik rezultatu „Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej”
- **Cel szczegółowy l) (CP 4):**
  - wskaźnik produktu:
    - „Całkowita liczba osób objętych wsparciem”
    - „Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego”
    - „Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność”

- o wskaźnik rezultatu „Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu”.

IV. W RAMACH FUNDUSZY EUROPEJSKICH DLA WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO NA LATA 2021-2027:

CS	Rodzaj działań	Główne grupy docelowe
4 (h)	<ul style="list-style-type: none"> Aktywizacja społeczna, zawodowa, edukacyjna, zdrowotna kulturalna i mieszkaniowa osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz osób biernych zawodowo mająca na celu poprawę ich sytuacji na rynku pracy oraz zwiększenia aktywności w wymiarze społecznym; 	<ul style="list-style-type: none"> osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz osoby bierne zawodowo; otoczenie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (w tym rodziny);
4 (k)	<ul style="list-style-type: none"> Tworzenie nowych oraz rozwój już istniejących placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, Usługi zgodne z zasadą deinstytucjonalizacji, w zakresie zapewnienia opieki osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym ze względu na wiek oraz/lub usługi w zakresie wsparcia opiekunów nieformalnych, Usługi w zakresie rozwoju mieszkalnictwa chronionego, wspomaganego i innych rodzajów mieszkań z usługami, Usługi domowej opieki długoterminowej zgodne z zasadą deinstytucjonalizacji, w tym wykorzystanie modelu DDOM, Wsparcie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (RLKS) poprzez finansowanie działań związanych z realizacją i zarządzaniem strategią LSR, w tym kosztów monitorowania, ewaluacji i działań animacyjnych podejmowanych przez LGD. 	<ul style="list-style-type: none"> osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, otoczenie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (w tym rodziny), osoby z niepełnosprawnościami i ich otoczenie, osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (w tym z powodu wieku, stanu zdrowia, niepełnosprawności) i ich otoczenie, opiekunowie nieformalni osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, lokalne grupy działania (LGD).
5 (ii)	<p><u>Rozwój infrastruktury kultury:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> rozwój m.in. domów kultury, bibliotek (mediatek), muzeów, w tym wyposażenie w nowe technologie wzmacniające ofertę kulturalną, dokumentowanie, zachowanie i upowszechnianie dziedzictwa niematerialnego. <p><u>Ochrona i opieka nad zabytkami:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> wspieranie prac konserwatorskich, restauratorskich i zabezpieczających oraz robót budowlanych przy zabytkach nieruchomych wraz z ich otoczeniem, umożliwiających zachowanie dotychczasowych funkcji zabytków, a także służących nadaniu im nowych funkcji. Objęte wsparciem zabytki będą mogły pełnić funkcje użytkowe, w szczególności kulturalne, edukacyjne, służące lokalnej społeczności oraz turystom. <p><u>Oferta turystyczna:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> rozwój szlaków i turystycznych oraz tworzenie produktów turystycznych bazujących na lokalnych potencjałach oraz walorach kulturowych i przyrodniczych, dzięki wsparciu 	<p>Głównymi odbiorcami wsparcia będą mieszkańcy województwa małopolskiego, turyści, jednostki samorządu terytorialnego oraz lokalne grupy działania (LGD).</p>

	<p>infrastruktury, do potrzeb zrównoważonej turystyki i stworzenia ponadlokalnej oferty turystycznej.</p> <p>Przewiduje się również wsparcie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (RLKS) poprzez finansowanie działań związanych z realizacją i zarządzaniem strategią LSR, w tym kosztów monitorowania, ewaluacji i działań animacyjnych podejmowanych przez LGD.</p>	
--	---	--

Wskaźniki do wykorzystania przy przygotowywaniu LSR w przypadku sięgania w ramach danego LSR po adekwatne typy działań:

CS	Wskaźniki		
	produktu	rezultatu	
4 (h)	podstawowe	<ul style="list-style-type: none"> • EECO02+04 - liczba osób niezatrudnionych objętych wsparciem w programie • EECO12 - liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie 	<ul style="list-style-type: none"> • EECR03- liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu • EECR04 Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu
	dotatkowe	<ul style="list-style-type: none"> • EECO17 - liczba osób pochodzących z obszarów wiejskich objętych wsparciem w programie (osoby) • EECO03 Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie 	<ul style="list-style-type: none"> • PLHILCR01 - liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu (osoby) • EECR01 Liczba osób poszukujących pracy po opuszczeniu programu
4 (k)	podstawowe	<ul style="list-style-type: none"> • PLKCO02 - liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie • PLKCO03 - liczba opiekunów faktycznych/nieformalnych objętych wsparciem w programie 	<ul style="list-style-type: none"> • PLKCR02- liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej • PLKCR03 - liczba podmiotów, które rozszerzyły ofertę wsparcia lub podniosły jakość oferowanych usług • PLKCR04 - liczba osób świadczących usługi w społeczności lokalnej dzięki wsparciu w programie
	dotatkowe		<ul style="list-style-type: none"> • PLKLCR05 Liczba osób, które opuściły opiekę instytucjonalną dzięki wsparciu w programie • PLKLCR01 Liczba dzieci i młodzieży, które opuściły opiekę instytucjonalną dzięki wsparciu w programie
5 (ii)	podstawowe	<ul style="list-style-type: none"> • RCO 77 - liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem • PLRO 135 - długość wspartych szlaków turystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • RCR 77 - liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem
	dotatkowe	<ul style="list-style-type: none"> • PLRO139 Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem • PLRO140 Liczba wspartych obiektów o charakterze nie zabytkowym • PLRO141 Liczba instytucji kultury objętych wsparciem • PLRO136 Długość odnowionych szlaków turystycznych • PLRO137 Długość utworzonych szlaków turystycznych • PLRO132 Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami 	

	(EFRR/FST/FS) • PLRO199 Liczba projektów, w których sfinansowano koszty racjonalnych usprawnień dla osób z niepełnosprawnościami (EFRR/FS/FST)	
--	---	--

V. W RAMACH FUNDUSZY EUROPEJSKICH DLA WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO 2021-2027:

- Wskaźniki RLKS wspieranych ze środków EFS+ – Województwa Podkarpackiego w ramach: **celu szczegółowego 4(f) (EFS+) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami w zakresie:**

1. Rozwój zdolności uczniów poza edukacją formalną:

Wskaźniki produktu:

- Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego.
- Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem.
- Liczba dzieci/uczniów o specjalnych potrzebach rozwojowych i edukacyjnych, objętych wsparciem.
- Liczba dzieci lub uczniów o specjalnych potrzebach rozwojowych i edukacyjnych, którzy zostali objęci usługami asystenta.
- Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność.

Wskaźniki rezultatu:

- Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu.

2. Wsparcie szkół na obszarach objętych LSR:

Wskaźniki produktu:

- Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego
- Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem.
- Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem.
- Liczba szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem.

- Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność.

Wskaźniki rezultatu:

- Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu.
- Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty, którzy uzyskali kwalifikacje po opuszczeniu programu.
- **celu szczegółowego 4(g) (EFS+) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej w zakresie:**

3. Wsparcie osób dorosłych w zdobywaniu kompetencji:

Wskaźniki produktu:

- Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego
- Liczba osób dorosłych objętych wsparciem w zakresie umiejętności lub kompetencji podstawowych, realizowanych poza Bazą Usług Rozwojowych.
- Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność .

Wskaźniki rezultatu:

- Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu.
- **celu szczegółowego 4(k) (EFS+) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej w zakresie:**

4. Usługi społeczne świadczone w społeczności lokalnej:

Wskaźniki produktu:

- Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego.
- Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie.
- Liczba opiekunów faktycznych/nieformalnych objętych wsparciem w programie.
- Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność.

Wskaźniki rezultatu:

- Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej.
- Liczba osób świadczących usługi w społeczności lokalnej dzięki wsparciu w programie.
- **celu szczegółowego 4(I) (EFS+) wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci w zakresie:**

5. Integracja społeczna na obszarach objętych LSR:

Wskaźniki produktu:

- Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego
- Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie.
- Liczba osób objętych usługami w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej.
- Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność.

Wskaźniki rezultatu:

- Liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług wspierania rodziny i pieczy zastępczej istniejących po zakończeniu projektu.

VI. W RAMACH FUNDUSZY EUROPEJSKICH DLA WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO 2021-2027:

Poniżej przedstawiono wskaźniki w przypadku ujęcia w LSR adekwatnego wsparcia w ramach poszczególnych celów szczegółowych. Ponadto w LSR powinny znaleźć się wskaźniki adekwatne do zaplanowanego wsparcia z FEdP 2021-2027 wybrane z Listy Wskaźników Kluczowych, o której mowa w Wytycznych dotyczących monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów na lata 2021-2027.

- **Cel szczegółowy (ii) (CP 5): Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie**

Wskaźnik produktu:

RCO074 - Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego (osoby)

Wskaźnik rezultatu:

RCR077 - Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem (osoby/rok)

- **Cel szczegółowy (ii) (CP 2): Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju**

Wskaźniki produktu:

RCO074 - Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego (osoby)

RCO105 – Rozwiązania w zakresie magazynowania energii elektrycznej (MWh)

Wskaźnik rezultatu:

FEPDR02 (WŁASNY IZ) – Liczba gospodarstw domowych korzystających z magazynowanej energii elektrycznej (szt.)

- **Cel szczegółowy (f) (CP 4): Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami**

Wskaźniki produktu:

PLFCO01 - Liczba dzieci objętych dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej (osoby)

PLFCO02 - Liczba dofinansowanych miejsc wychowania przedszkolnego (sztuki)

PLFCO03 - Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem (osoby)

PLFCO07 - Liczba szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem (podmioty)

PLFCO11 - Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dostosowanych do potrzeb dzieci z niepełnosprawnością (sztuki)

Wskaźnik rezultatu:

PLFCR01 - Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje lub kompetencje po opuszczeniu programu (osoby)

- **Cel szczegółowy (h): Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji**

Wskaźnik produktu:

EECO02+04 - Liczba osób niezatrudnionych objętych wsparciem w programie (osoby)

Wskaźnik rezultatu:

PLHILCR01 - Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu (szt.)

- **Cel szczegółowy (k) (CP 4): Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej**

Wskaźnik produktu:

PLKLCO02 - Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie (osoby)

Wskaźnik rezultatu:

PLKLCR02 - Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej (sztuki)

- **Cel szczegółowy (l) (CP 4): Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci**

Wskaźnik produktu:

EECO01 - Całkowita liczba osób objętych wsparciem EFS+ (osoby)

Wskaźnik rezultatu:

PLHILCR01 - Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu (osoby)

VII. W RAMACH FUNDUSZY EUROPEJSKICH DLA WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO 2021-2027:

W Rozdziale przedstawiono wskaźniki określone w FEP 2021-2027 dla celów szczegółowych objętych instrumentem RLKS w ramach dopuszczalnego zakresu wsparcia.

Dodatkowo, w LSR powinny znaleźć się inne wskaźniki produktu oraz rezultatu wybrane z Listy Wskaźników Kluczowych, o której mowa w Wytycznych dotyczących monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów na lata 2021-2027, umieszczonych docelowo w SzOP, uwzględniane w dokumentacji, oddające charakter oraz oczekiwane efekty wsparcia planowanego w ramach FEP 2021-2027.

- ❖ Priorytet 2. Fundusze europejskie dla zielonego Pomorza (CP2) - EFRR - **cel szczegółowy (ii)** - wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym z określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju:

- wskaźniki produktu:
  - PLRO208 – Pojemność magazynów energii elektrycznej [MWh]
  - RCO097 – Liczba wspartych społeczności energetycznych działających w zakresie energii odnawialnej [sztuki]
  - RCO080 - Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność [sztuki]
  - RCO074 - Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego [osoby]
- wskaźnik rezultatu:
  - RCR031 - Wytworzona energia odnawialna ogółem (w tym: energia elektryczna, energia ciepła) [MWh/ rok]
- ❖ Priorytet 2. Fundusze europejskie dla zielonego Pomorza (CP2) - EFRR - **cel szczegółowy (vii)** - wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczenie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia:
  - wskaźnik produktu:
    - PLRO070 - Powierzchnia siedlisk wspieranych w celu uzyskania lepszego statusu ochrony [ha]
    - RCO036 - Zielona infrastruktura objęta wsparciem do celów innych niż przystosowanie się do zmian klimatu [ha]
    - PLRO072 – Powierzchnia parków krajobrazowych objętych wsparciem w ramach realizacji zadań objętych planami ochrony [ha]
    - RCO080 - Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność [sztuki]
    - RCO074 - Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego [osoby]
  - wskaźnik rezultatu:
    - RCR095 - Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury [osoby]
- ❖ Priorytet 5. Fundusze europejskie dla silnego społecznie Pomorza (CP4) – EFS+ - **cel szczegółowy (k)** - zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony

socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej;

➤ wskaźnik produktu:

- PLKLC002 - Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie [osoby]
- EECO12 – Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie [osoby]

➤ wskaźnik rezultatu:

- PLKLCR02 - Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej [sztuki]

- ❖ Priorytet 6. Fundusze europejskie dla silnego społecznie Pomorza (CP4) – EFRR - cel szczegółowy (iii) - wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne (EFRR);

➤ wskaźnik produktu:

- RCO065 - Pojemność nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych [osoby]
- PLRO205 - Liczba wspartych obiektów, w których realizowane są usługi społeczne [sztuki]
- RCO080 - Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność [sztuki]
- RCO074 - Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego [osoby]

➤ wskaźnik rezultatu:

- RCR067 - Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych [użytkownicy / rok]

- ❖ Priorytet 6. Fundusze europejskie dla silnego społecznie Pomorza (CP4) – EFRR - cel szczegółowy (vi) - wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych (EFRR).

➤ wskaźnik produktu:

- RCO077 - Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem [sztuki]
  - PLRO132 - Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (EFRR/FST/FS) [sztuki]
  - PLRO135 - Długość wspartych szlaków turystycznych [km]
  - RCO080 - Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność [sztuki]
  - RCO074 - Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego [osoby]
- wskaźnik rezultatu:
- RCR077 - Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem [osoby odwiedzające / rok].

VIII. W RAMACH FUNDUSZY EUROPEJSKICH DLA WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO 2021-2027:

Wskaźniki, które będą mogły zostać wykorzystane przez LGD w ramach realizacji projektów finansowanych z EFS+:

- **Cel szczegółowy: (f)** Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami

Wskaźniki produktu:

RCO 74 - Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego

RCO 80 - Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność

EPECO06 - Liczba osób w wieku poniżej 18 lat objętych wsparciem w programie (osoby)

Wskaźniki rezultatu:

EECR03 Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu (osoby)

- **Cel szczegółowy: (g)** Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia umiejętności i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe

umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej

Wskaźniki produktu:

RCO 74 - Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego

RCO 80 - Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność

PLGCO03 Liczba osób dorosłych objętych wsparciem w zakresie umiejętności lub kompetencji podstawowych, realizowanym poza Bazą Usług Rozwojowych (osoby)

Wskaźniki rezultatu:

- **Cel szczegółowy: (I)** Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci

Wskaźniki produktu:

RCO 74 - Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego

RCO 80 - Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność

PLLCO01 Liczba osób objętych usługami w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej

EECO01 Całkowita liczba osób objętych wsparciem (osoby)

Wskaźniki rezultatu:

PLHLCR01 Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu

IX. W RAMACH FUNDUSZY EUROPEJSKICH DLA WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO NA LATA 2021-2027:

Wskaźniki, ujęte w programie regionalnym w zakresie EFRR, które będą mogły wykorzystywać LGD:

1) Wskaźnik produktu:

- Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (wskaźnik dotyczy monitorowania ilości wspartych strategii).

2) Wskaźnik rezultatu:

Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem

X. W RAMACH FUNDUSZY EUROPEJSKICH DLA WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO NA LATA 2021-2027:

Cel szczegółowy RSO5.2 Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie (EFRR)

Wskaźniki produktu:

- **RCO77 - Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem (szt.)**
- **PLRO196 - Liczba zrealizowanych wydarzeń kulturalnych (szt.)**
- **RCO26 - Zielona infrastruktura wybudowana lub zmodernizowana w celu przystosowania się do zmian klimatu (ha)**
- **RCO80 - Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (szt.)**
- **FEW5.2-P1 - Ludność objęta strategiami rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (osoby)**
- **FEW5.2-P2Liczba wspartych miejsc aktywizacji społecznej (szt.)**

Wskaźniki rezultatu:

- **RCR77 - Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem (osoby odwiedzające/rok)**
- **RCR95 - Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury (osoby)**
- **FEW5.2-R1 - Ludność korzystająca z miejsc aktywizacji społecznej (osoby)**

Wskaźniki produktu EFS+:

Cel szczegółowy	Wskaźnik	Jednostka miary	Nr identyfikacyjny zgodny z FEW
------------------------	-----------------	------------------------	--

4 d)	Liczba pracodawców objętych wsparciem dotyczącym poprawy środowiska pracy	podmioty	PLDCO07
4 f)	Liczba dzieci objętych dodatkowymi zajęciami w edukacji przedszkolnej	osoby	PLFCO01
4 f)	Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem	osoby	PLFCO03
4 f)	Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem	osoby	PLFCO04
4 g)	Liczba podmiotów przygotowanych do pełnienia funkcji lokalnego ośrodka kształcenia osób dorosłych	podmioty	PLGCO02
4 g)	Liczba osób dorosłych objętych wsparciem w zakresie umiejętności lub kompetencji podstawowych, realizowanym poza Bazą Usług Rozwojowych	osoby	PLGCO03
4 k)	Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie	osoby	PLKLCO02
4 l)	Całkowita liczba osób objętych wsparciem	osoby	EECO01
4 l)	Liczba inicjatyw w zakresie aktywizacji społeczności na rzecz rozwoju lokalnego	sztuki	FEW4I-P1

Wskaźniki rezultatu EFS+:

Cel szczegółowy	Wskaźnik	Jednostka miary	Nr identyfikacyjny zgodny z FEW
4 d)	Liczba osób, które w wyniku realizacji wsparcia z zakresu outplacementu/poprawy środowiska pracy podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie	osoby	PLDCR02
4 f)	Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje I po opuszczeniu programu	osoby	PLFCR01
4 g)	Liczba lokalnych ośrodków kształcenia osób dorosłych funkcjonujących 12 miesięcy po zakończeniu projektu	podmioty	PLGCR02

4 k)	Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej	sztuki	PLKLCR02
4 k)	Liczba osób świadczących usługi w społeczności lokalnej dzięki wsparciu w programie	osoby	PLKLCR04
4 l)	Liczba gmin, które zostały objęte inicjatywą w zakresie aktywizacji społeczności na rzecz rozwoju lokalnego	sztuki	FEW4I-R1
4 l)	Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu	osoby	PLHILCR01

XI. W RAMACH FUNDUSZY EUROPEJSKICH DLA POMORZA ZACHODNIEGO NA LATA 2021-2027:

Wskaźniki w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027 jakie będą mogły wykorzystać LGD przy przygotowywaniu strategii dotyczą wskaźników z celu szczegółowego (h) i są to:

- 1) Wskaźniki produktu:
  - a) EECO04 Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie;
  - b) EECO02 Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie;
- 2) Wskaźniki rezultatu:
  - a) EECR01 Liczba osób poszukujących pracy po opuszczeniu programu;
  - b) EECR03 Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu;
  - c) EECR04 Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu.
- d)

ZAŁĄCZNIKI DO LSR

Formularz 1: Cele i przedsięwzięcia

	Przedsięwzięcia w ramach C.1 (nazwa celu)	grupy docelowe	sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
	P.1.1.1		
	P.1.1.2		
	P.1.1.(...)		
	P.1.2.1		
	P.1.2.(...)		
	P.1.(...).(…)		

Formularz 2: Plan działania

CEL	lata	do 31.12.2024		do 31.12.2025		do 31.12.2026		do 31.12.2027		do 31.12.2028		do 31.12.2029		Program
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	
C.1.														
Przedsięwzięcie P. 1.1	Wskaźnik produktu													PS WPR
	Wskaźnik produktu													
Przedsięwzięcie P.1.2	Wskaźnik produktu													FEW
	Wskaźnik produktu													
	Wskaźnik produktu													
Wskaźnik rezultatu W.1.1(1)			~~-~~		~~-~~		~~-~~		~~-~~		~~-~~		~~-~~	PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.1.1(2)			~~-~~		~~-~~		~~-~~		~~-~~		~~-~~		~~-~~	FEW

Formularz 3: Budżet LSR

PLANOWANA WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW NA WDRAŻANIE LSR I ZARZĄDZANIE LSR				
Zakres wsparcia	Program/Fundusz			Środki ogółem (EUR)
	PS WPR	EFRR*	EFS+*	
Wdrażanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 2021/1060)				
Zarządzanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 2021/1060)				
Razem				
<p>* Wysokość środków danego funduszu na RLKS dostępnych dla LGD w danym województwie będzie wyższa o wartość wkładu krajowego, którego procentowy udział w tej kwocie jest określony dla danego FEW.</p> <p>** W wierszu odpowiadającemu danemu EFSI, z którego LSR nie będzie finansowana, należy wstawić wartość „0”.</p>				

Załącznik nr 3
do regulaminu konkursu na wybór LSR

Formularz 4: Plan wykorzystania budżetu LSR

fundusz	środki zakontraktowane (w Euro) do:													
	31.12.2024		31.12.2025		30.06.2026		31.12.2026		31.12.2027		31.12.2028		31.12.2029	
	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR
EFROW														
EFS+														
EFRR														
RAZEM														